

Flyinge 22:40

Fornlämning L1988:7494/RAÅ Södra Sandby 81:1

Flyinge Kungsgård, Lunds kommun, Skåne län

Schaktningsövervakning 2024

Aja Guldåker

Titel: Flyinge 22:40
Författare: Aja Guldåker
Kulturmiljörapport: 2024:36

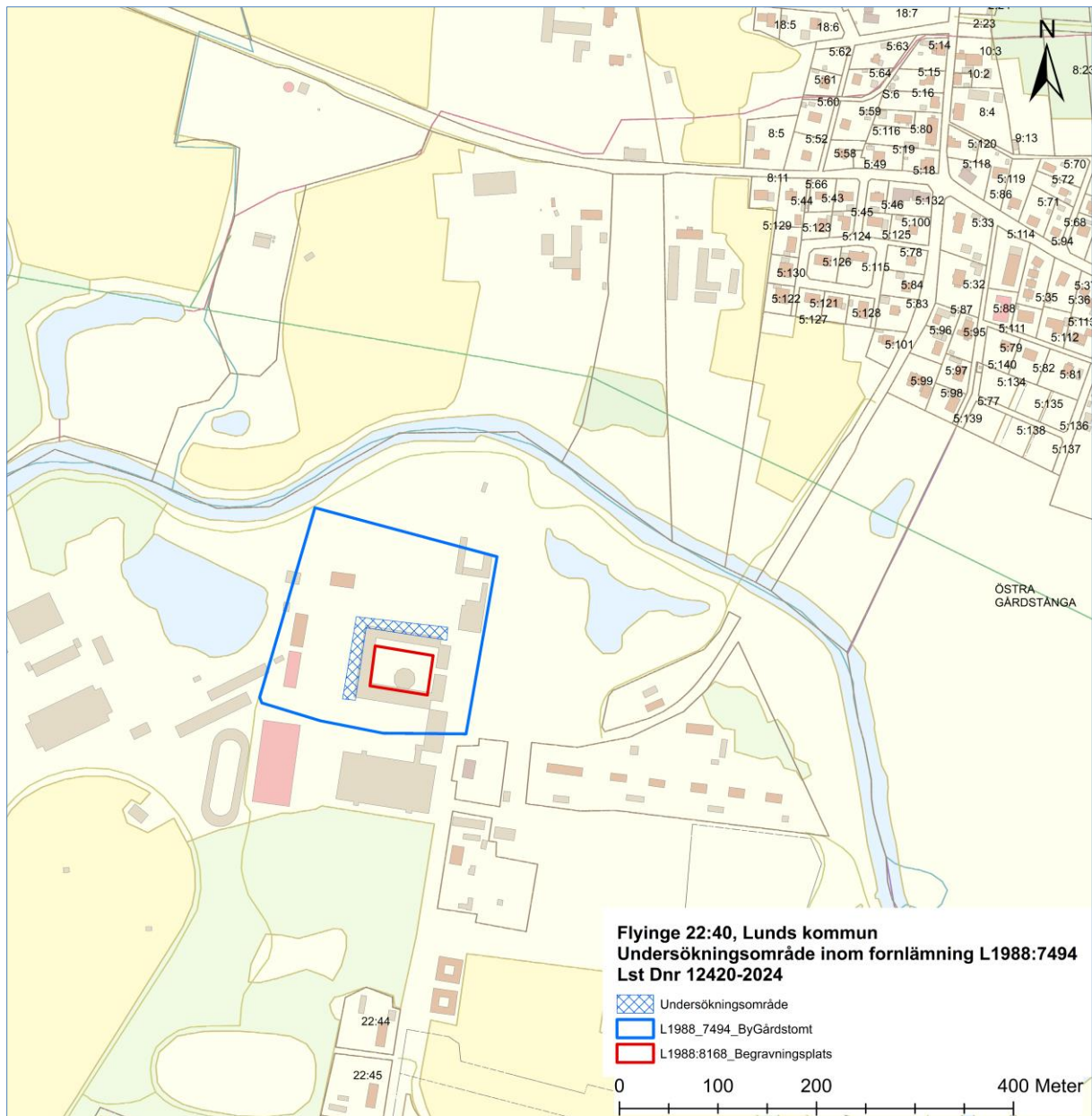
Omslagsbild: Geoteknisk provborring längs Flyinge Kungsgårds västra stallängor våren 2024.
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	2
Fornlämningsmiljö	4
Historiska kartor	5
Tidigare arkeologiska iakttagelser	17
Genomförande och dokumentation	19
¹⁴ C datering.....	24
Resultat.....	24
Kulturlagerstatus.....	27
Rekommendationer inför framtida markarbeten.....	27
Administrativa och tekniska uppgifter.....	28
Källor och litteratur.....	29
Internetreferens	29
Övrigt	29
Bilagor.....	31
Bilaga 1. Sektionsritningar.....	32
Bilaga 2. Fyndlista	39
Bilaga 3. Kontexter	40
Bilaga 4. Makroskopisk analys av jordprover från Flyinge Kungsgård, Flyinge 22:40. Teknisk rapport. Jens Heimdahl, Arkeologerna–Statens historiska museer 2024-09-19.....	43
Bilaga 5. ¹⁴ C, Tandemlaboratoriet vid Uppsala universitet.....	46
Bilaga 6. Kartbeskrivning till Geometrisk Charta öfwer Flyinge Kongsgårds Hustomter uti Hertigdömet Skåne, Malmöhus Lähn och Torna Härad och Sandby sochn 1748 (avfotografering) Riksarkivet/Lund.	47
Bilaga 7. Konserveringsrapport Lovisa Dal, Lunds historiska museet, Lunds universitet.....	49

Sammanfattning

- Med anledning av sättningsskador på en stallbyggnad inom fastigheten Flyinge 22:40, Lunds kommun, genomfördes en geoteknisk undersökning med skruvborr samt genom provgropar som maskinschaktades. Schaktningen berörde den centrala delen av fornlämningen L1988:7494/RAÄ Södra Sandby 81:1 och arbetet schaktningsövervakades av arkeologisk personal från Kulturen, enligt Länsstyrelsens beslut (Lst Dnr: 12420-2024, Kulturens projektnummer A_2024_0042). Schaktningsövervakningen utfördes under perioden april–maj 2024.
- Under den geotekniska undersökningen genomfördes fem borrprov längs med stallets västra fasad. Utöver det öppnades tre schakt längs stallets västra och norra fasad. Syftet med borrproven var att få förståelse för jordens sammansättning under stallets grundmurar. Borrproven varierade så till vida att det förekom betydligt mer organiskt material i de borrprover som var förlagda till stallets nordvästra sida, än de borrprov som genomfördes på den sydvästra delen. I borrprov (BP) 2, 3 och 5 framkom naturlig undergrund på ett djup mellan 2,20–2,60 m, till skillnad från BP4 och 6 där naturlig undergrund framkom på mellan 0,60–1,10 m djup.
- Flyinge Kungsgård har en komplicerad bebyggelsehistoria där det inledningsvis från medeltid fram till mitten av 1700-talet fanns en tät bebyggelse på en förhöjning med ett dike eller en vallgrav i söder, branta slänter åt väster och norr samt en uppbyggd mur åt öster. På den plana ytan sydöst om förhöjningen fanns under medeltid en kyrkogård och möjligen en kyrka, men dessa tycks inte längre ha varit i bruk då den äldsta kända kartan upprättades år 1748 och den exakta placeringen av kyrkan och utbredning av kyrkogården är idag okänd. Genom studier av historiska kartor och med en förankring i de arkeologiska titthål som har gjorts genom årens lopp, kan en fortlöpande omstrukturering av bebyggelsebeståndet följas fram till år 1837. Stallbyggnaden från år 1778 med sprickbildningar i fasaden, som har varit i fokus i detta ärende, kan konstateras delvis ha uppförts ovanpå äldre bebyggelseämningar och möjligen också ett gammalt dike eller en vallgrav. Området präglas också av återkommande översvämningar från den närliggande Kävlingeån.

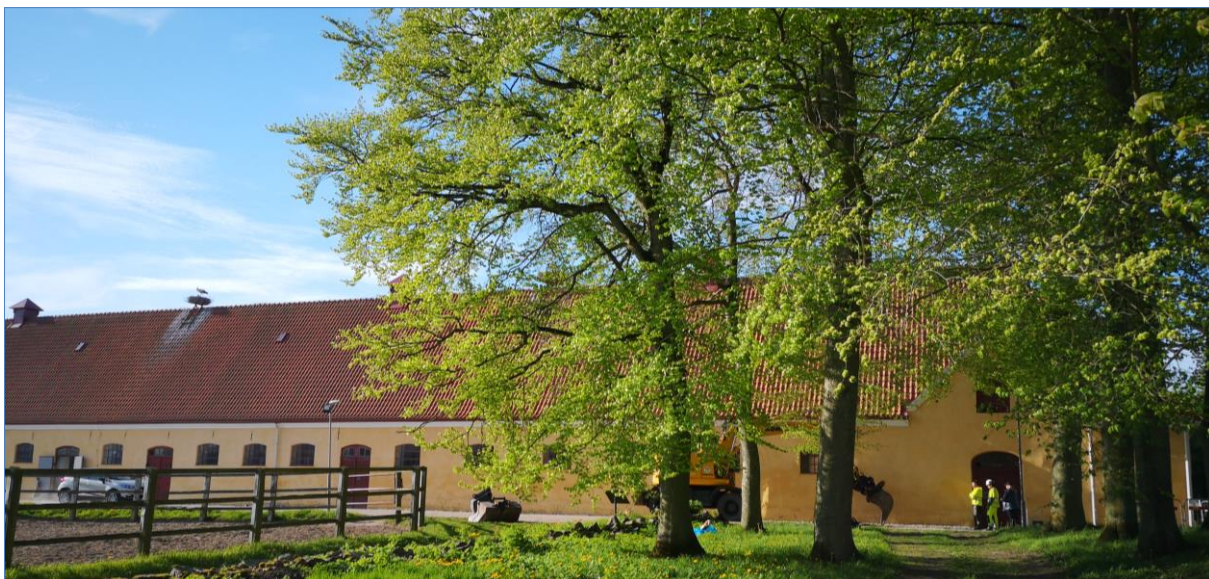
Figur 1. Platsen för undersökningen markerad med ett blått rutnät vid Flyinge Kungsgård inom fornlämning L1988:7494 (RAÅ Södra Sandby 81:1). Fastighetskartan © Lantmäteriet

Inledning

Med anledning av sättningskador på en stallbyggnad inom fastigheten Flyinge 22:40, Lunds kommun, genomfördes en geoteknisk undersökning på uppdrag av Flyinge AB (figur 1). Schaktningen berörde den centrala delen av fornlämningen L1988:7494/RAÅ Södra Sandby 81:1 Bytomt/gårdstomt. Länsstyrelsen beslutade att arbetet skulle schaktningsövervakas av arkeologisk personal från Kulturen (Lst Dnr: 12420-2024, Kulturens projektnummer A_2024_0042). Schaktningsövervakningen utfördes under perioden 2024-04-26 – 2024-05-03.

Figur 2. Fasadskylt med information om byggnaden vars grundläggning undersöktes geotekniskt och arkeologiskt år 2024.

Figur 3. Norra fasaden och stallängan med hästhagar till vänster och en kort bokallé som kantar en väg till en gammal bevattningsplats intill Kävlingeån. På taket häckar storkar. Fotografiet taget från norr.

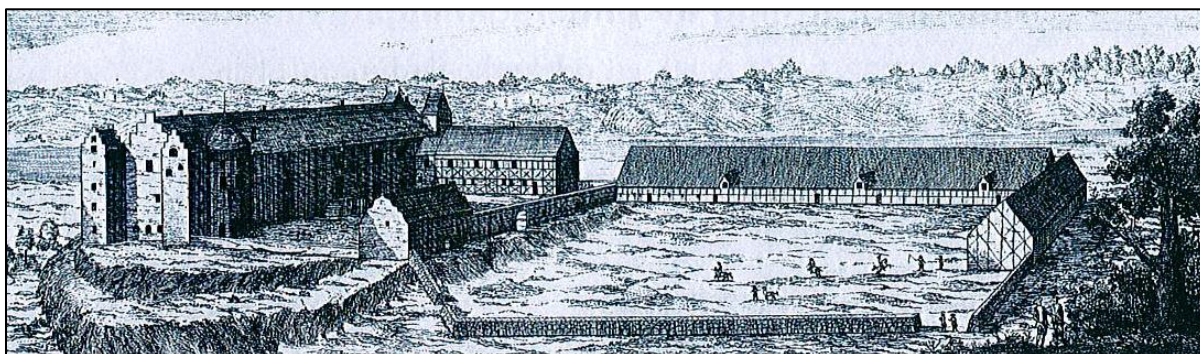
Figur 4. Byggnaderna på Flyinge Kungsgård tycks precis klara sig från vattenansamlingarna i samband med Kävlingeåns översvämning i februari 1939. Kulturens topografiska arkiv Nr 548. D101:6. Fotografiet är taget ifrån nordöst.

Fornlämningsmiljö

Flyinge Kungsgård är belägen i ett relativt flackt område intill Kävlingeån (figur 4). Idag räknas platsen som en småort med en herrgård med hingstdepå och stuterianläggning samt hippologisk utbildning i Södra Sandby socken i Lunds kommun. Platsen ligger omkring 1 km söder om tätorten Flyinge, Eslövs kommun, och norr om småorten Flyingeby.

Miljön är idag fortfarande helt präglad av hästhantering, som förekommit på platsen ända sedan 1600-talet. Den fyrålgade stallbyggnaden inom undersökningsområdet huserar ett stort antal hästar som hanteras av bland annat gymnasieelever vid hippologprogrammet och omkring stallarna passerar ett jämnt flöde av både hästar, ryttare och fotgängare. På taket till stallet finns ett flertal häckande storkar (figur 3).

Flyinge, tidigare känt som Flikinge, tros ha fått sitt namn från den spetsiga flik som bildas mellan Sandbyån och Kävlingeån (Pamp 1983:42). Kungsgården ligger på Kävlingeåns södra strand och har troligen fungerat som en vaktpostering vid vadstället in till byn. År 1255 nämns Flyinge för första gången i skrift som en defensiv befästning. Enligt en skrift från år 1259 tillhörde gården domkyrkan under medeltiden. Den förmögna och inflytelserika ärkebiskopen i Lund, Johannes Brostorp, disponerade gården fram till år 1497 och lät omge den med en mur (jfr figur 5). Vid reformationen övergick gården till adeln och år 1661 blev den kronans egendom. Flyinge blev ett kronogods och användes som kungligt stuteri och stallgård fram till år 1836, då stuteriet omvandlades till en hingstdepå (Burman-Fischer 1856:6). Gården har genomgått flera stora ombyggnationer under 1700- och 1800-talen. Då fick stallet sin nuvarande utformning och fornlämningen RAÄ 81:1 Södra Sandby är på Forsök markerad på innergården (Wilhelmsson 2009:5).

Figur 5. Flyinge Kungsgård år 1684 (Burman-Fisher 1856).

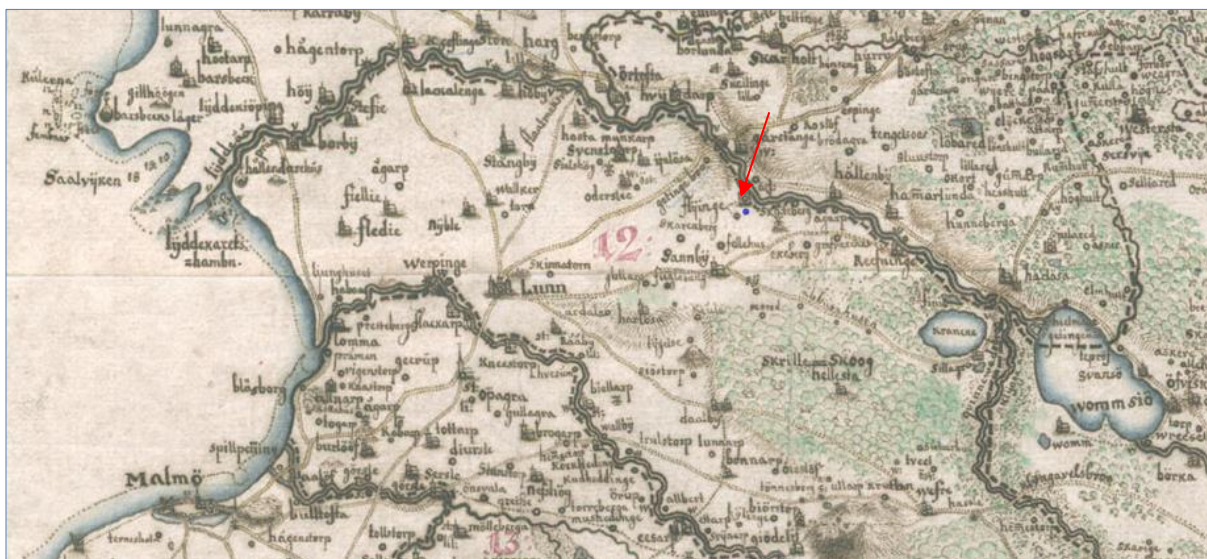
I fornregsbeskrivningen av lämning L1988:7494 kan man läsa att det rör sig om en delundersökt gårds-tomt som uppskattningsvis omfattar 200×200 m. Tomtens nordvästra del, som kallas borgkullen, uppges ha varit omgiven av en vallgrav (RAÄ Forsök L1988:7494). En medeltida ödekyrkogård finns också noterad inom bytomtens yta med lämningnummer L1988:8168, begravningsplats. Kyrkans läge är om-tvistat och icke klarlagt. I en tidigare arkeologisk rapport hänvisas till von Aschenbergs tionesättning 23 oktober 1682 och där tornbyggnaden på borgkullen påstås ha varit den gamla kyrkan (Wilhelmsson 2009:6):

.../består af Borgårdh och Laegårdh, uppe i Borggårdhen befinns 3 lenger. Den förste som ehr den westra Grundmuret med it stort Torn gammalt Byggning som tillförne har warrit een Kyrckia uthj, samma lenga tu lofft höch med Sall Stufvuer, laemmer och Gemacher öfver och vinder.

Historiska kartor

Det finns flera historiska kartor som berör Flyinge Kungsgård, i varierat skick och med olika grad av tillgänglighet. Med anledning av aktuell undersökning blev det tydligt att en kartstudie behövdes för att tydliggöra platsens funktion genom tiderna och hur byggnadsbeståndet har utvecklats.

Den äldsta bevarade kartan där Flyinge finns med är Buhrmans karta från år 1684 (Krigsarkivet). Kartan är väldigt översiktlig, men tydliggör Flyinges position invid Kävlingeåns direkta närhet och intill viktiga vägar. På kartan kan också uppfattas att omgivningen kring Flyinge är flack och uppodlad (figur 6).

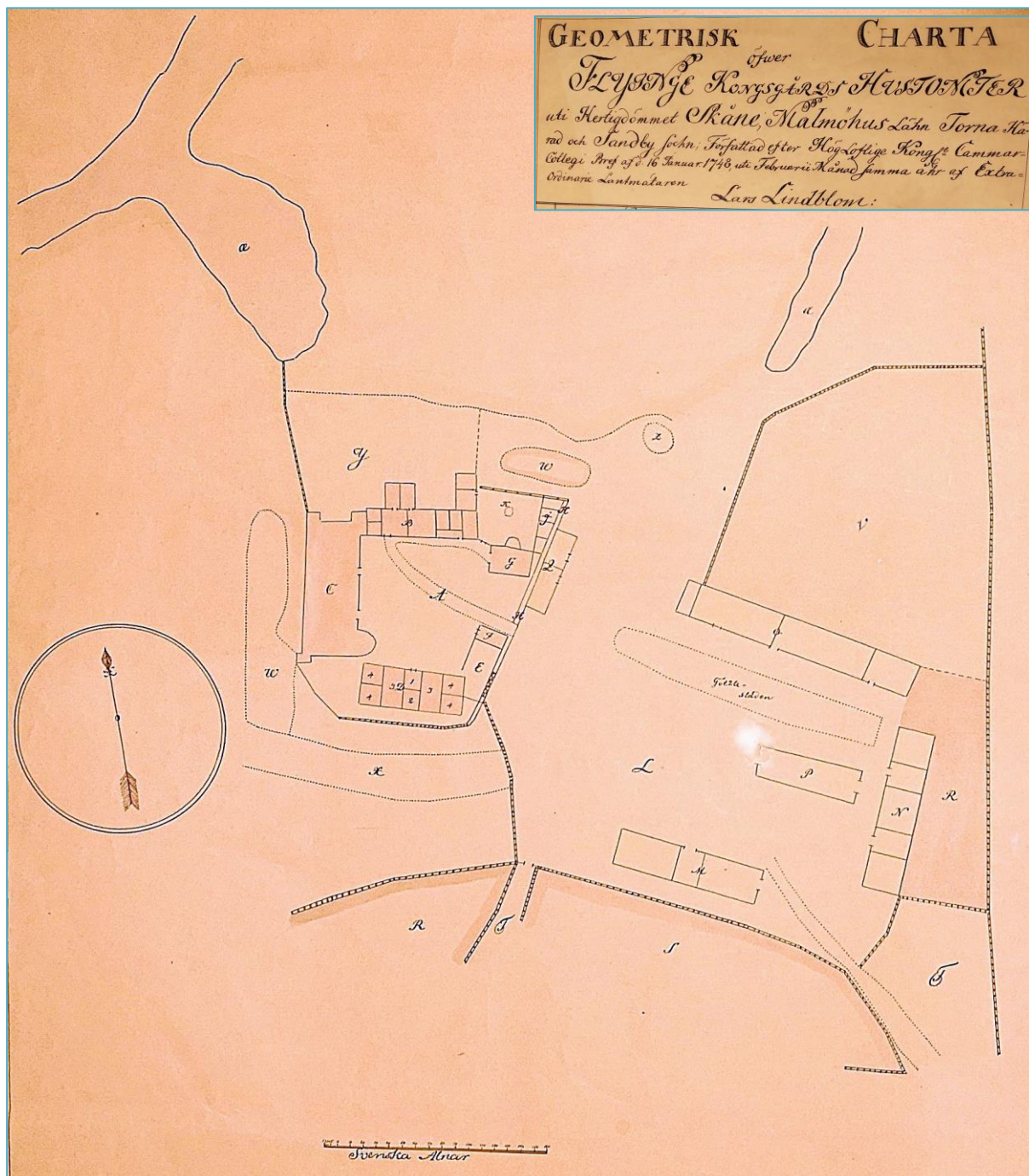

Figur 6. Detalj ur Burmans karta från år 1684, där Flyinge markeras med en röd pil (Krigsarkivet).

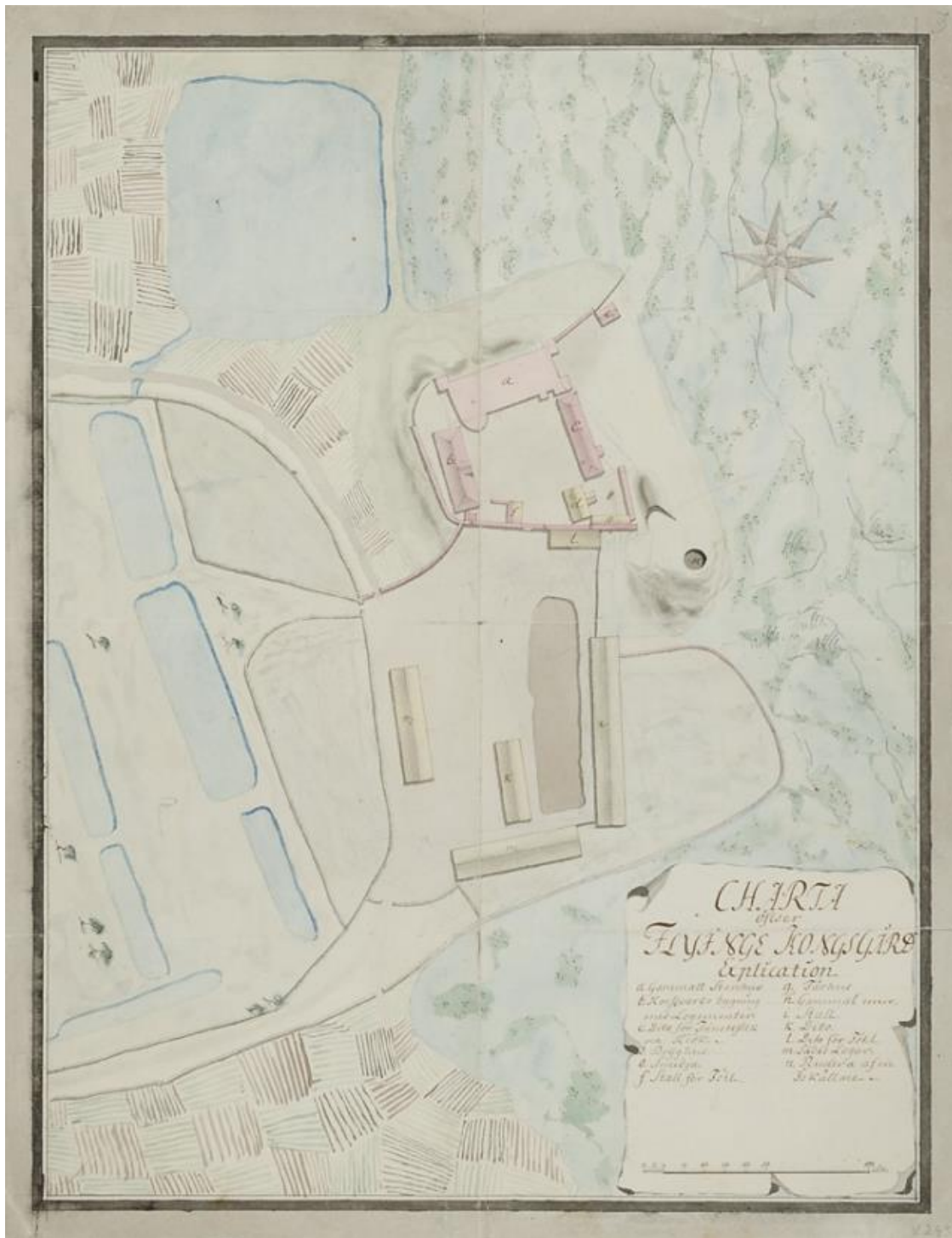
Figur 7. En karta som i en arkeologisk rapport uppges vara från år 1746, upprättad av en Lars Lindholm och där en byggnad pekas ut som ett gammalt stenhus som betecknas som rester av den gamla kyrkan. Kartan bör dock vara daterad år 1750 (jfr Sundnér 1982).

En karta som Barbro Sundnér har hänvisat till i en grävrapport, skall vara en geometrisk karta upprättad av Lars Lindholm år 1746, där lämningar av ett stenhus skall finnas markerat och som beskrivs ha utgjort resterna efter den försvunna medeltida kyrkan på platsen (figur 7, Sundnér 1982). En blyertsanteckning med "kyrka" finns vid en byggnad på kartan. Kartan har ej kunnat lokaliseras, trots idogt letande med hjälp av Arkivcentrum i Lund. Troligtvis är det 1750-års karta som stått som underlag, men som kopierats i omgångar och där texten blivit svårtydd både vad det gäller år och upprättare, då det endast förekommer en *Lars Lindblom*. Byggnaden som utpekats har på 1748-års karta uppgetts vara fähus (figur 8).

Figur 8. Montage av Geometrisk Charta öfver Flyinge Kongsgårds Hustomter uti Hertigdömet Skåne, Malmöhus Låhn och Torna Härad och Sandby sochn 1748 (avfotografering Akt B00128 Riksarkivet/Lund). Karttext i Bilaga 6.

På Riksarkivet i Lund finns en geometrisk karta över Flyinge Kungsgård från år 1748, upprättad av Johan Lindblom. Den byggnad som av Sundnér pekas ut som en möjlig lämning efter den försvunna medeltida kyrkan är på 1748-års karta markerad med ett (P) med beskrivning (figur 8): *Fåhuslängan mitt uppå Ladugården, som Högwälborne Baron Öfwer Amiralen Landshöfdingen och Öfwer Commendanten Herr Carl Georg Siöblad sedan den år 1733 hållne Husesynen låtit upbygga med lerväggar och Halmtak; Tycks ännu wara i någorlunda stånd, dock äro fotträden något bristfällige* (bilaga 6). Den utpekade byggnaden uppges vara uppförd mellan år 1733–1748.

Figur 9. Oidentifierad karta över Flyinge Kungsgård från Vasasamlingen, cirka år 1750.

En oidentifierad karta över Flyinge Kungsgård finns hos Vasasamlingen (figur 9). Kartan kan möjligen vara ritad av Carl Johan Cronstedt runt 1750-talet och på kartan finns en beskrivning över befintliga byggnader. På borgkullen samlades följande byggnader: a) *Gammalt stenhus* b) *Korsverks bygning med Logementer* c) *Dito för Tienstefolk och Kiök* d) *Brjghus* e) *Smedja* f) *Stall för Föhl* g) *Fårhus* h) *Gammal mur* i) *Stall* k) *Dito* l) *Dito för Föhl* m) *Sädes Logar* n) *Rudera af en Is Källare* (V243, Vasasamlingen).

Figur 10. Detalj ur en Avmätningsskarta över bland annat Flyinge Kungsgård år 1750 upprättad av Lars Lindblom av (Lantmäteristyrelsens arkiv L202-3:1).

I Lantmäteristyrelsens arkiv finns från år 1750 en avmätningsskarta upprättad av Lars Lindblom. Kartan har en relativt hög detaljeringsgrad och visar den äldsta kända bebyggelsen på kungsgården, då byggnader kantade borgkullen, likt de byggnader man kan se på kopparsticket i figur 5 (figur 10). På kartan förekommer flera dammar, bland annat en stor damm i nordväster som anges vara en *Gammal Igenvuxen Dam* med ett *gammalt damfäste eller wall* markerad på norra sidan av dammen. Det innebär att dammen år 1750 redan ansågs som gammal. Från dammen löper ett utlopp till en mindre damm och vidare som en bäck söderut längs med den gamla fruktträdgården (c). Sex rektangulära dammar och en långsmal damm eller vattenfylld dike förekommer söder om ekonomibyggnaderna, förmodligen där terrängen var som lägst. I texten till kartan kan man även utläsa att (a) utgör *Borggården* (b) *Ladugården* (c) *Trädgården, uti hwilken någre gamble odugeliga fruckträd ännu finnas qvarstående, är upkörd til åker, sandmyllig jord* (d) *!.../ängsmark emellan de gamla Dammarne och omkring åkerjorden* (e) *Tvånne stycken Kåhlhagar, mulblandad sandjord* (f) *En liten dito öster om Ladugården, do jordmohn* (g) *En nyligen intäpt liten Hage, Norr om Stallängen, brukas til Hööbergning, gör 9/16 Lass.*

Kartan ger information att det år 1750 existerade en gammal förfallen iskällare nordöst om borgkullen. Ett vassområde fanns norr om borgkullen och söder om borgkullen är en yta markerad med "Graf", vilket kan anspela på en vallgrav eller ett dike. En liten rundel intill utgör en ridbana. Stora delar av området var troligtvis sankt och de flertaliga dammarna kan ha bidragit till att hålla borggården någorlunda torr-lagd. Borgbyggnaderna (a) var förlagda till den enda höjden i området, vilket inte direkt synliggörs på kartan. Ladugården (b) och området där omkring kunde däremot säkerligen utsättas för höga vattennivåer periodvis. De flertaliga vattenanläggningarna utgjorde ett skydd mot ovälkommet besök samt fungerade som bevattningsresurser för kålhagen, trädgården och fruktträdgården (figur 10). Vid *Folahagen (Aq)* fram vid Gården består til Största delen af Mossbunden Hårdwall, skolandes ett Stycke wid Norra

Gårdesgården, hwilket nu til någon del är bewoxet med ung ahleskog, tilförene warit instängt til Trägården. Uti thenne Hagen berättes kunna födas 15 til 18 stycken unga Hingstar Öfwer sommaren.

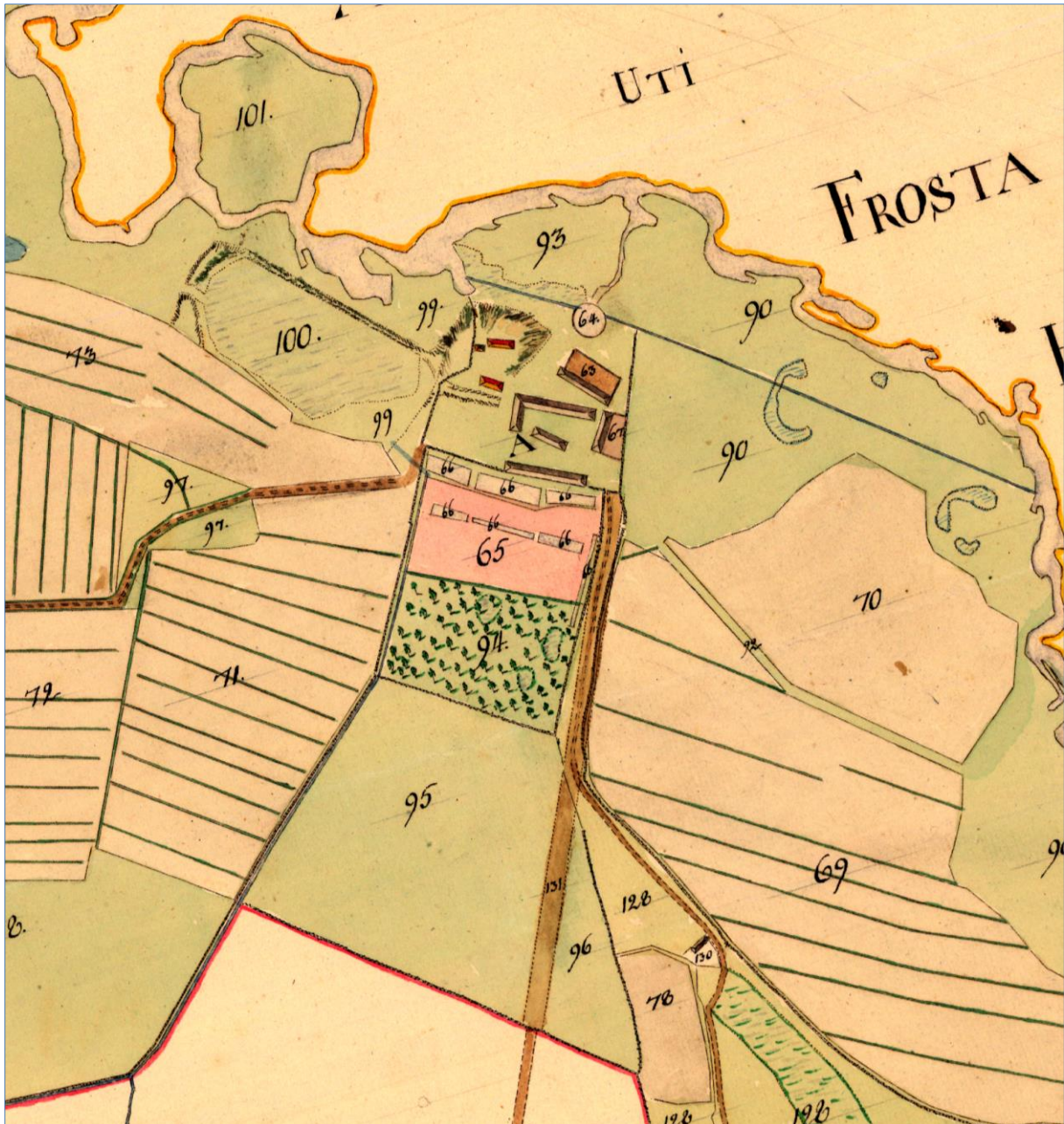
På Lantmäterimyndigheternas arkiv finns likaså en Arealsmätningsskarta från år 1750 (Lantmäterimyndigheternas arkiv 12-SÖA-3). Kartan är förmodligen avritad den andra samtida kartan eller tvärtom, men detaljeringsgraden är något lägre med färre anteckningar varpå den inte tas med i rapporten.

I Johan Lorents Gillbergs skrift *Beskrifning Öfwer Malmöhu lähn Uti hertigdömmet Skåne* beskrivs kungsgården enligt nedan, vilket ger en fylligare bild av byggnadsmaterial och markernas användande och utkomst däreifrån (Figur 11; 1765:142f):

Denne kungs Gård skall bestå af 6 och en åttendedels Mantal, men Jordeböckerne utsöcta [sic] för honom intet hemmantal, har i Catholska tiden tillhört Biskopperne uti Lund. Characters Byggnaden består nu af korswärcke en wåning hög; men efter Defein kommer framdeles en grundmurad Corps de Logis med 2:ne flyglar att byggas, och elliest ligger nu förrtiden till denne kongs Gård en liten kålhage, vackert utsäde, ganska mycken höbärgning, 16 hela Crono hemman, som efter Contract göra arbete, 19 st. torpare, wisse härader anslagne, som hösta och inbärja större delen af Gårdens ängar, en wacker Betes hage och en deruti liggande skogslund av ahl, samt något fiske, uti den förbilöpande åhn. Gården ligger på slättbygden belägen och åkerjorden få sidländ, att den i wåta år gifwer föga äring, men är i Torra år mycket bördig, hwarföre allmenna ordspråket i orten lyder, att Fliinge Gröde är Landets öde. Ladugården består af 3:ne stora korswärcks Byggnader, men ey flere lägenheter ligger här till.

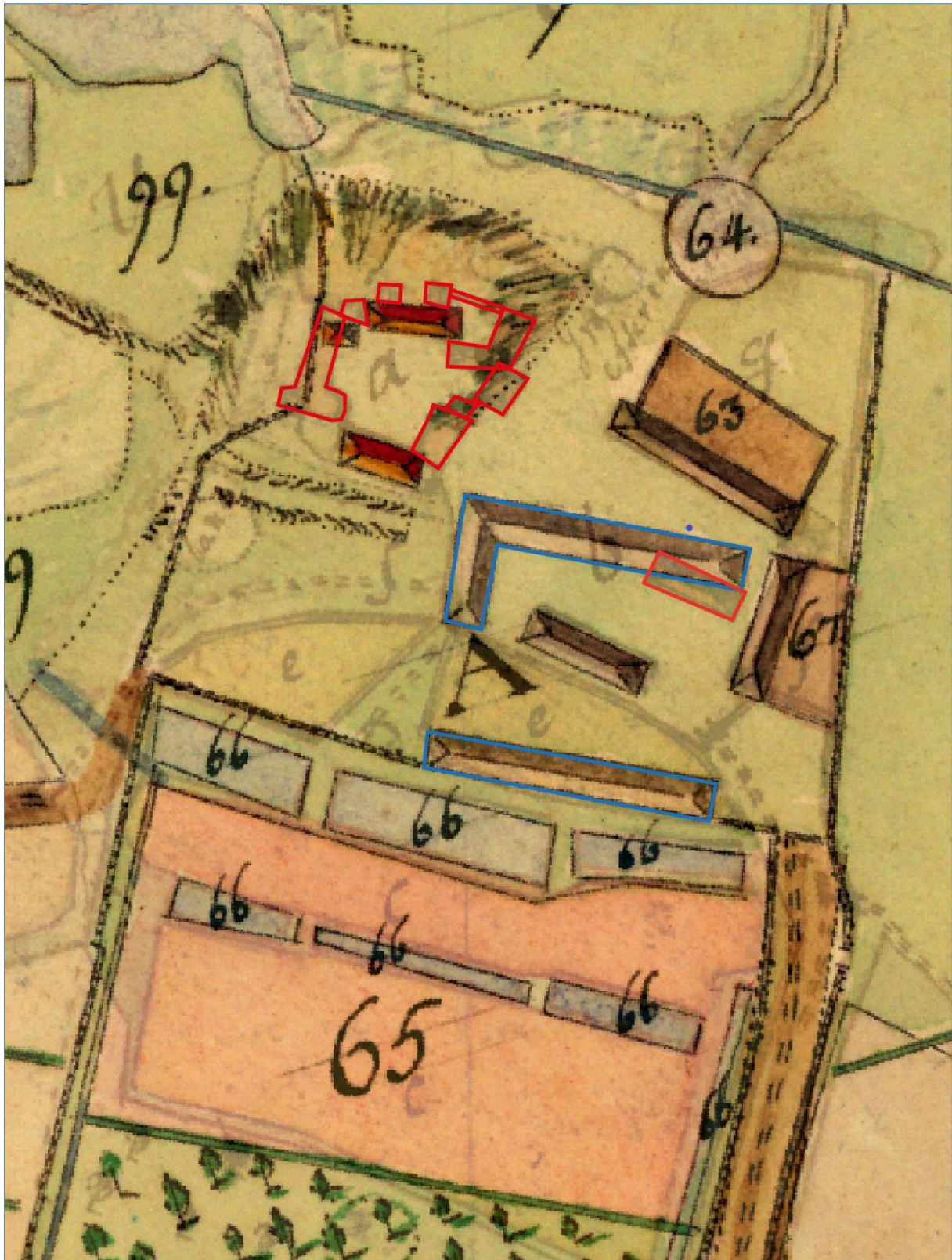
<p>(b) Denne Kungs Gård skall bestå af 6 och en åttendedels Mantal, men Jordeböckerne utsöcta för honom intet hemmantal, har i Catholska tiden tillhört Biskopperne uti Lund.</p> <p>Characters Byggnaden består nu af korswärcke en wåning hög; men efter Defein kommer framdeles en grundmurad Corps de Logis med 2:ne flyglar att byggas, och elliest ligger nu förrtiden till denne kongs Gård en liten kålhage, vackert utsäde, ganska mycken höbärgning, 16 hela Crono hemman, som efter Contract göra arbete, 19 st. torpare, wisse härader anslagne, som hösta och inbärja större delen af Gårdens ängar, en wacker Betes hage och en deruti liggande skogslund av ahl, samt något fiske,</p>	<p>uti den förbilöpande åhn. Gården ligger på slättbygden belägen och åkerjorden få sidländ, att den i wåta år gifwer föga äring, men är i Torra år mycket bördig, hwarföre allmenna ordspråket i orten lyder, att Fliinge Gröde är Landets öde. Ladugården består af 3:ne stora korswärcks Byggnader, men ey flere lägenheter ligger här till.</p>
---	---

Figur 11. Johan Lorents Gillbergs beskrivning av Flyinge Kungsgård år 1765.

Figur 12. Detalj ur en Storskifteskarta över bland annat Flyinge Kungsgård år 1782 (Lantmäteristyrelsens arkiv L202-3:2). Den västra och norra stallängan (A) finns nu med på kartan.

Vid Storskifteskartan från år 1782 har flera byggnader ersatts och tillkommit (figur 12/13). På borgkullen, som tidigare hyste ett flertal byggnader, förekommer endast två större längor och en mindre byggnad. Västra och norra stallängan har uppförts och den västra längan upphör i söder där en äldre väg löper i östvästlig orientering och där den norra gränsen för de tidigare kålgårdarna låg. Den södra stallängan är likaså uppförd och löper i södra området för den tidigare östliga kålgården och norr om dammarna.

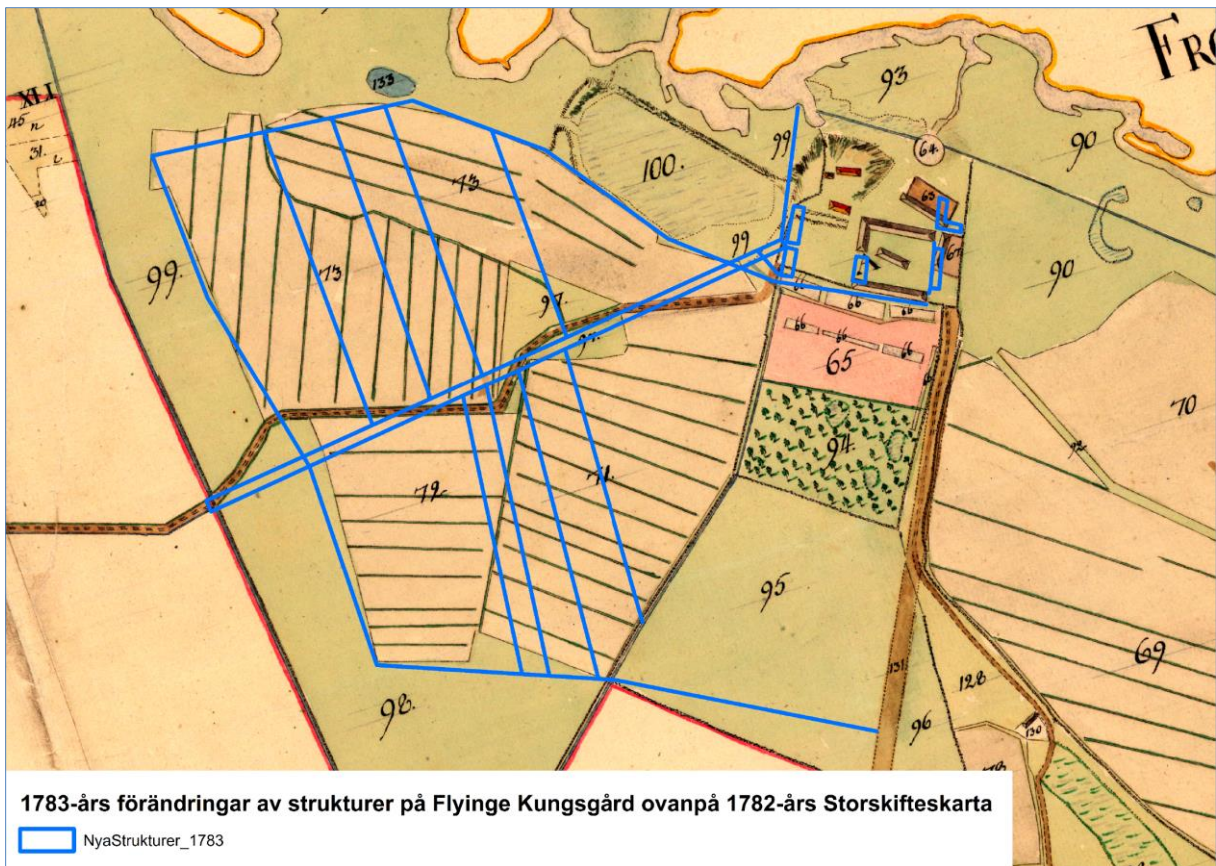

Figur 13. Detalj av Storskifteskartan från år 1782 ovanpå arealsavmätningen år 1750, för att tydliggöra vilka byggnader som försvunnit och vilka som tillkommit. Det blir även tydligt vilka andra strukturer som försvunnit, exempelvis kålgården som omvandlats till stallbacke. Vägen som tidigare löpte genom gården finns förmodligen kvar, men som integrerad i stallbacken. Borggårdens flesta byggnader är borttagna och några få återstår. Nya byggnader är markerade med blå linje och äldre borttagna med röd linje.

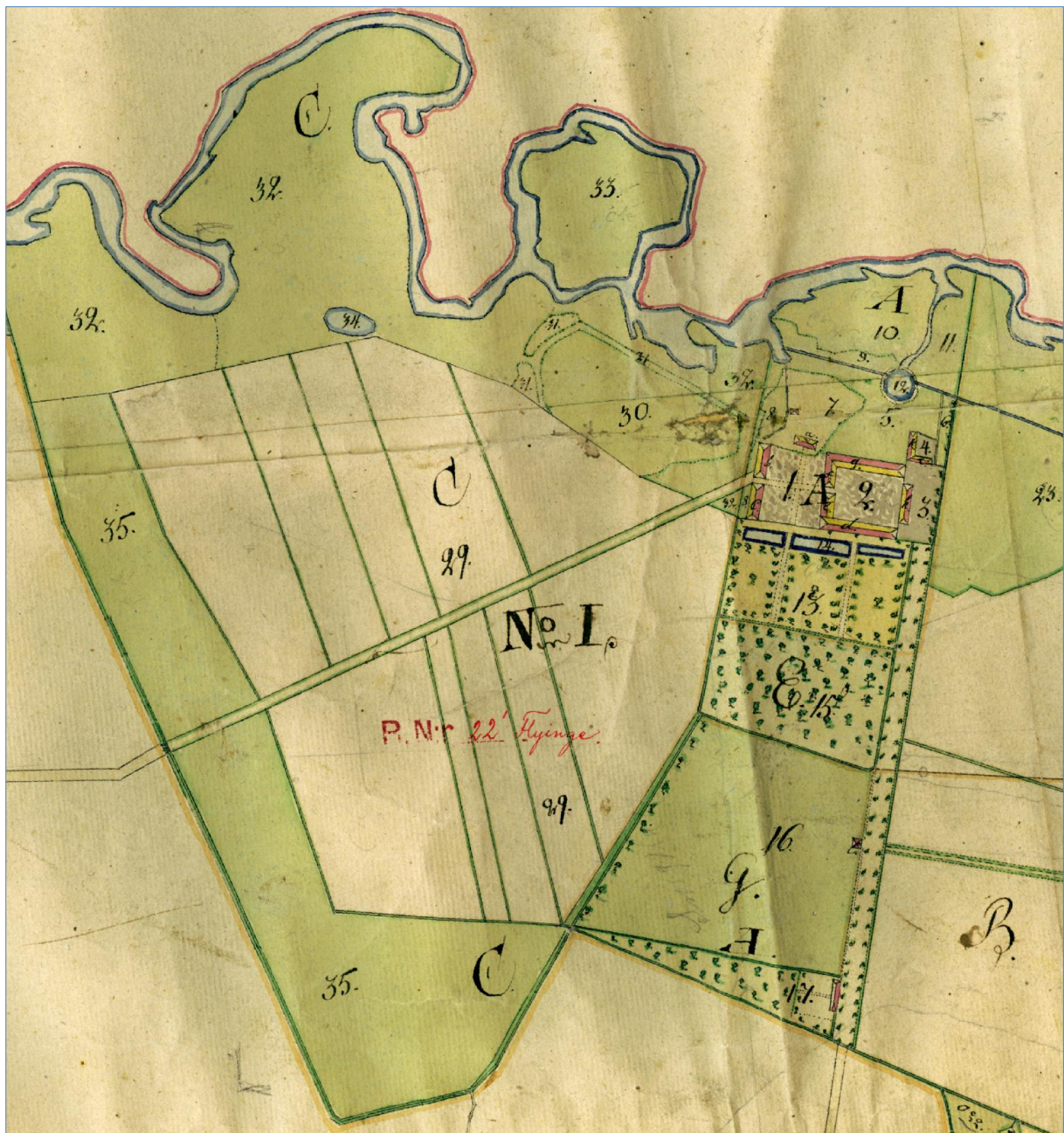

Figur 14. Detalj ur Storskifteskarta år 1783. Akt 12-söa-4 Lantmäterimyndigheternas arkiv.

I Lantmäterimyndigheternas arkiv finns från år 1783 en Storskifteskarta som uppvisar några förändringar gentemot 1782-års karta (figur 14). Bland annat har två byggnader tillkommit i väster och en planerad ändring tycks finnas i öster. Vid stallbyggnaden (A) planeras att kringbygga stallet med ytterligare en byggnad i sydväst och en i öster. Byggnaden på innergården är överstruken med flera streck, liksom en byggnad på borgkullen, vilket skulle kunna betyda att det fanns planer på att riva dessa. En upprätning av kungsgården tycks föreligga, vilket även påverkade den nordvästra rektangulära dammen i söder. Vägen i väster tycks även få en rak sträckning och den lilla dammen som tidigare förekom med en bäck finns inte längre utritad på kartan.

Figur 15. På 1783-års Storskifteskarta finns förslag på förändringar av strukturer (figur 14), vilket kan ses mot 1782-års storskifteskarta.

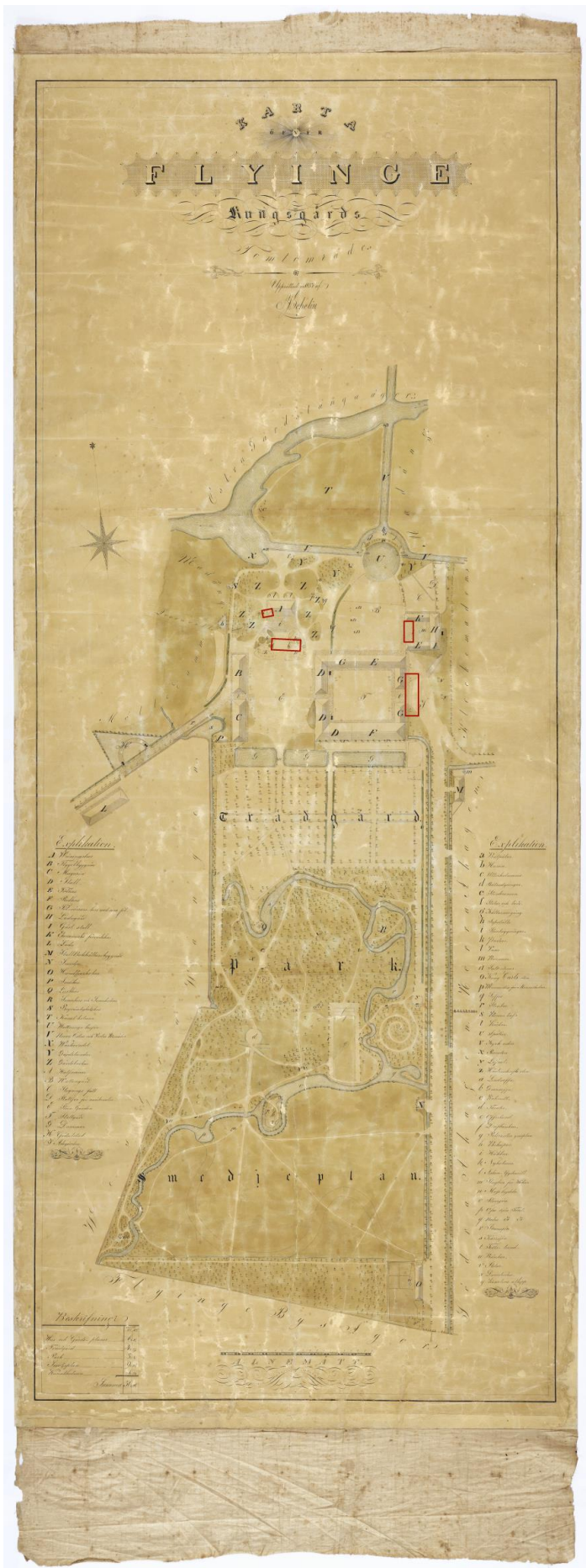

Figur 16. På Arealsavmätningsskarta från 1813 i Lantmäterimyndigheternas arkiv har samtliga föreslagna åtgärder från 1783 reglerats (jfr figur 14). Akt 12-söa-14.

På Arealsavmätningsskarta från 1813 i Lantmäterimyndigheternas arkiv har samtliga föreslagna åtgärder från 1783 reglerats (figur 16). De tre stora rektangulära dammarna söder om stallängan har justerats och de tre mindre rektangulära dammarna söder därom syns inte längre på kartan. Stallet utgör nu en fyrkantig gård med byggnader åt alla väderstreck. I kartbeskrivningen anges: a) Mangårds huset, gammalt Korsvirke med mur sten, täckt med Tegel, b) Borgstuglängan af gråstensmur med halmtak, inredd til bonings rum för betjening c) Magasins hus, af gråstensmur med halmtak d) Logbyggnad, Korsvirke af Eketimber, med störredelens murtegel, agtäckt med halmtak, vid västra gafven /.../ tjock gråstens Mur /.../ e) (?) 2 vån och med förutnemes Stenmurs gafvel Sträcker sig gråstensmuren omkring Ridhuset, täckt med halm/.../ f) Västra Stallbyggnaden, af gråstensmur och täckt med halm, nyttjas för hings-tarne/.../ g) Östra Stallhuset, äfven av gråstensmur med halm tak, nyttjas merendels til Äldre föl/.../ h) Fä lada, Korswircke med halmtak /.../ i) SjukStall, af gammalt Korsvircke med halmtak /.../ k) Å Stallen,

kallad, Korswircke med halmtak nyttjas merendels til sistnemde behof /.../ 1) Smedje huset, gråstens mur och tegeltak, byggd vid fölahagen 2) Borggården med derå varande Ridbano 3) Ladugårds rummet 4) Fägård och inkjörsel 5) gårdsrum vid Åfallen 6) ängwall mellan gropen och byggnaderne, Sandmyllig jordmån, tjenlig til åker eller Trägårds Anläggning, ligger nu öppet för Kreaturens tilgång åt vattningen 7) Något mera sidlänt Äng, hvarå vid östra sidan som är stängd med jordwall/.../ 8) En platts som omger mangårds huset 9) En platts till Weden, jemte något rum utför västra byggnaderna, är vid östra sidan med en gammal stengård stängd /.../ 10) Vattningen 11) Trägården, hvilken med stengård, Diken och Wallar är in fredad, är väl anlagd samt utom en mängd af vilda träd, och häckar, har omkring 400 frukt-bärande Träd, Innehåller 12) 3 Dammar deruti 13) Wild Plantering i sammanhang och söder uptil näst föregående år tätt bevuxen med stora alar 14) Fölahagen, tämmeligen god hårdwallsäng af sandmyllig jordmon, är vid östra sidan åt vägen utom stängsel men för övrigt kring stängd 15) En ganska ung och vacker Plantage, af ale, björk, fur mm innehåller med att vid vägen upfört korswirckes hus, ämnad till Hofslagarens och Ladufogdens nyttjande, samt med derintil varande en liten trägård tillsammans /.../ (kartbeskrivning till 1813-års karta)

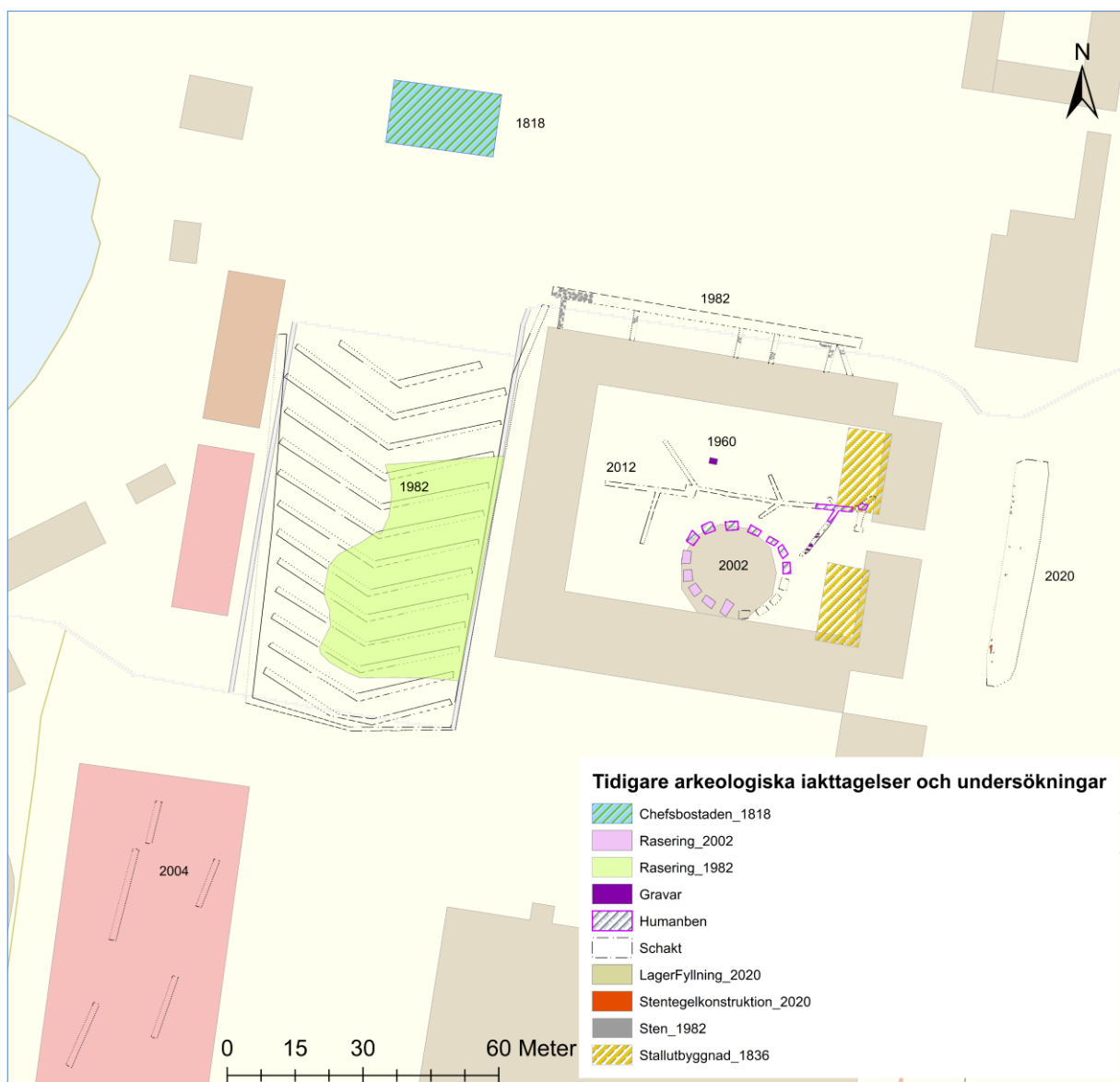
På 1837-års karta *Karta öfver Flyinge Kungsgårds tomtområde* upprättad av Schelin, tillhandahållen av Flyinge AB, är det tydligt att hela anläggningen på Kungsgården stramats upp vad det gäller samtliga strukturer och byggnader (figur 17).

Figur 17. 1837 Karta öfver Flyinge Kungsgårds tomtområde upprättad av Schelin, med röda markeringar för borttagna byggnader från 1813-års karta (tillhandahållen av Flyinge AB).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Ödekyrkogården vid Flyinge Kungsgård har en okänd utsträckning (L1988:8168, figur 1). Då chefsbostaden på den gamla borgkullen uppfördes år 1818 skall en massgrav ha påträffats och benen återbegravdes i parken på en kulle omgärdad av vatten och markerades med en minnessten med påskriften "I störd frid och ro" (Stjernswärd 1958). I en anteckning av Clas Adam Ehrengranat från år 1838 redogör han för att 12 skottkärror människoben påträffades år 1826 i en fördjupning vid Askgården. Troligen är Askgården identisk med den nuvarande gårdsplanen innanför stallarna, då detta anges på kartan från år 1837 (jfr figur 17). Skeletten ska ha återbegravts intill chefsbostaden, oklart om detta syftar på samma kulle som tidigare år 1818. Uppgifterna är bland annat hämtade från fornminnesregistret (FMIS), där man också kan läsa att det påträffades rester efter ett stenhus på den nuvarande gårdsplanen, enligt en geometrisk karta från 1746 utförd av Lars Lindholm. Stenhuset betecknades som rester av den gamla kyrkan. Denna information har inte kunnat verifieras, se tidigare diskussion under rubriken *Historiska kartor*. Nedan följer en översiktlig genomgång av tidigare arkeologiska iakttagelser.

Figur 18. Tidigare arkeologiska iakttagelser och undersökningar som finns noterat på fastigheten Flyinge 22:40. Fastighetskartan © Lantmäteriet underliggande.

År 1960: Ett skelett påträffades på gårdsplanen i samband med grävning (figur 18). Graven var delvis söndergrävd och låg på ett djup av omkring 0,40 m. Skelettet var relativt välbevarat, men merparten av underkroppen samt den högra halvan av kroppen saknades. Kalk förekom över kranie- och bäckenparti och i väster låg skelettets huvud. Fragment av textilier och en tråkista iaktogs i gravfyllningen. I Lunds universitet historiska museer:s magasin förvaras det fragmenterade skelettet under inventarienummer 88342 (Wilhelmsson 2009:34).

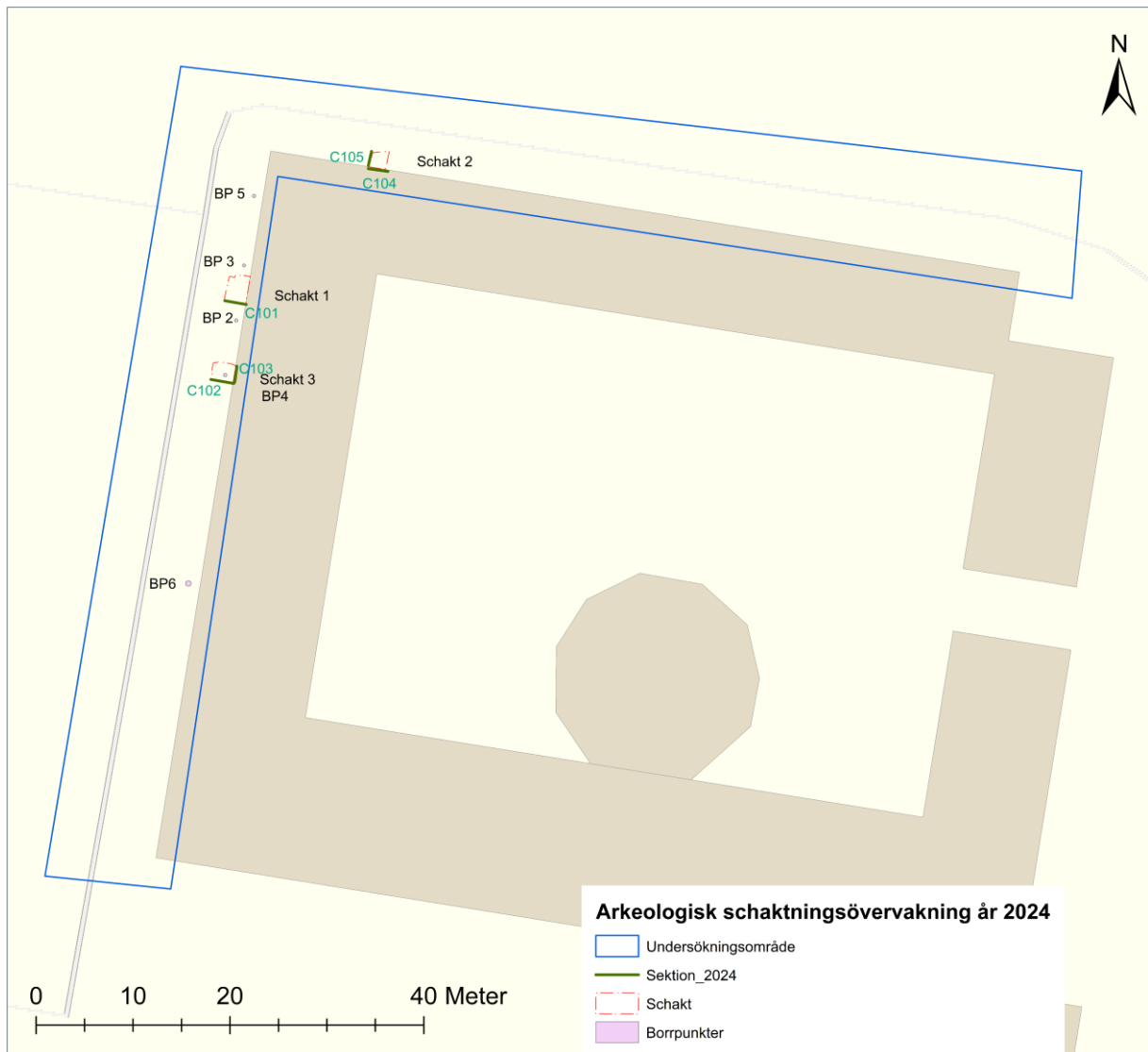
År 1982: I samband med dräneringsarbeten genomfördes en arkeologisk undersökning på rastgården väster om stallarna, och på vägen norr om stallängorna (figur 18). Spår av bebyggelse lämningar i form av raseringslager framkom på den östra delen av rastgården. Norr om stallängorna dokumenterades ett dike eller en nedgrävning som igenfylldes med flera gråstensskift. Även västerut, närmare rastgården, påträffades en liknande igenfyllning. Nedgrävningarna framkom öster och söder om borgkullen och i stenfyllningen påträffades ett mynt från 1500-talet. Diket var troligen redan igenfyllt då stallängorna byggdes om under 1830-talet. Norr om stallängorna dokumenterades även ett raseringslager. Grundmurarna som påträffades härrör sannolikt från tre olika perioder. Fynden som insamlades i samband med markingreppen dateras till 1500–1600-talen, förutom en härd med flintavslag som kan vara äldre och som framkom på ett djup av -1,30 m (Sundnér 1983).

År 2002: Med anledning av uppförande av en skrittmaskin på gårdsplanen mellan huvudstallarna utfördes en arkeologisk förundersökning på ödekyrkogården och 16 mindre schakt grävdes (figur 18). Flera gravar från ödekyrkogården framkom tillsammans med byggnadslämningar och kulturlager. Benen var dåligt bevarade och undersöktes med fokus på datering. Samtliga fyra armställningar som förekom under medeltiden var representerade (Redin 1976, Arcini 1999). Totalt identifierades 17 individer, fler anträffades, men var omgrävda av yngre gravar. Gravarna låg i skift med upp till tre faser. Byggnadslämningar från medeltid/historisk tid med tuktade stenar påträffades, vilket möjligen härrör från en kyrkoruin (Wilhelmsson 2009:29).

År 2004: Med anledning av uppförandet av ett nytt ridhus sydväst om gårdstomten RAÄ Södra Sandby 81:1, genomfördes en arkeologisk utredning. Förutom tegelkross framkom nedgrävningar, vilka tolkades som resterna av en eller flera äldre och flacka dammar, igenlagda med rasmassor. Inga anläggningar eller fynd i övrigt (Olsson 2004).

År 2012: I samband med dränerings-, VA- och fjärrvärmearbete på gårdsplanen mellan stallarna genomfördes en schaktningsövervakning. Flera skadade gravar och redeponerade humanben dokumenterades (Guldåker 2012).

År 2020: Med anledning av byte av dränering, öster om stallarna, genomfördes en schaktningsövervakning. Schaktdjupet varierade mellan 0,10–0,30 m. I den sydvästra delen av schaktet påträffades en stenläggning som tolkades som en husgrund till en byggnad som revs under 1950-talet (Billström 2020).

Figur 19. Planritning över aktuell geoteknisk undersökning med schakt, sektioner och borrprov utsatta. Borrprov 4 gjordes innan schakt 3 grävdes. Fastighetskartan underliggande ©Lantmäteriet.

Genomförande och dokumentation

I rapporten används följande förkortningar: m = meter, BP=borrprov; PM=makrofossilprov, K=context, C=sektion. Sektioner med lagerbeskrivningar finns i bilaga liksom fynd- och kontextförteckning, samt analysvar på både makrofossil och C14.

Under den geotekniska undersökningen genomfördes fem borrprov längs med stallets västra fasad. Fler borrprov var inledningsvis planerade, men flera utgick. Utöver det öppnades tre schakt längs stallets västra och norra fasad. Syftet med borrproven var att få förståelse för jordens sammansättning under stallets grundmurar. Borrproven varierade så till vida att det förekom betydligt mer organiskt material i de borrprover som var förlagda till stallets nordvästra sida, än de borrprov som genomfördes på den sydvästra delen. I borrprov (BP) 2, 3 och 5 framkom naturlig undergrund på ett djup mellan 2,20–2,60 m, till skillnad från BP4 och 6 där naturlig undergrund framkom på mellan 0,60–1,10 m djup (figur 19).

Schakt 1 förlades på stallets nordvästra sida, intill en port och tillika området för sprickan i fasaden. Schaktet omfattade 2,50×1,80 m med ett djup på 1,90 m. Naturlig undergrund framkom inte, då geotekniker beslöt att inte schakta djupare på grund av rasrisk. En sektion upprättades på den södra schaktväggen (C101, figur 19, bilaga 1). Mellan 0,46–1,60 m framkom stallets grundmur i form av kallmurade gråstenar (K3). En nedgrävning för grundmurens uppförande dokumenterades (K37) och denna skar äldre lager med organiskt innehåll (K2, 4). Ett fynd i form av en keramikskärva av drejat rödgods glaserat på insidan insamlades från det massiva organiska lagret som skars av stallets grundmur (K2, LUHM 33475:2). Rester efter en valvkonstruktion i tegel dokumenterades på ett djup av 1,60 m, men kunde på grund av schaktets instabilitet inte undersökas närmare (K40). Tegel, kalkbruk, träkol, keramik och ben påträffades som inslag i fyllningarna under grundmurskonstruktionen. Lagren har tolkats som potentiella fyllningar i eller intill en vallgrav som kan ha funnits på platsen.

I det äldsta lagret mot schaktbotten, på ett djup av omkring 2 m, togs ett makrofossilprov (K1, PM1). I fält tolkades det äldsta lagret utgöra en markhorisont och provets innehåll visade sig till stor del utgöras av köksavfall i form av benfragment, fiskben och fiskfjäll, samt träkol. Även rivningsmassor i form av tegel och kalkbruk förekom rikligt i materialet. Bland växter fanns näringskrävande ogräs, spår av stalldynga i form av starrfrukter, samt en betydande andel medicinalväxter i form av bolmört *Hyoscyamus niger*, äkta fläder *Sambucus nigra* och rosenmalva *alva cf. alcea*.

Utifrån markhorisontens innehåll kan den tolkas som odlingsjord i en trädgård, eller en trampad markhorisont i en trädgårdsnära miljö. De odlade växterna bolmört och rosenmalva påträffades också i vallgravens övre sediment (K19), och det är möjligt att detta material kommer från samma källa (Heim Dahl 2024, bilaga 4).

Figur 20. Till vänster: medicinalväxten hjärtstilla *Leonurus cardiaca* och till höger: äkta fläder *Sambucus nigra* framkom i PM1 i den äldsta markhorisonten alternativt vallgravsfyllning i schakt 1. Fotografi © Aja Guldåker

Figur 21. Schakt 1 förlades intill en portöppning i stallets västra länga. Arkeologpraktikant Elias Engdahl dokumenterar schaktet i plan på ritfilm. Till vänster i bild skymtar stallets stensockel där tre stenskiten avlöser varandra. I sektionväggen anas även de stratifierade lager som fyllde igen nedgrävningen inför stallets uppförande. Fotografiet taget ifrån norr, år 2024.

Figur 22. Schakt 2 förlades intill stallets norra fasad. Till vänster i bild skymtar stallets stensockel där två stenskiten avlöser varandra. I sektionsväggen anas även de stratifierade lager som fyllde igen nedgrävningen genom rase-ringslager inför stallets uppförande. Fotografiet taget ifrån öster, år 2024.

Schakt 2 förlades på stalllets norra sida och omfattade 1,70×1,70 m med ett djup på 1,34 m. Naturlig undergrund framkom inte, då geotekniker beslöt att inte schakta djupare. Två sektioner upprättades, C105 mot väster och C104 mot söder (figur 19, bilaga 1). Mellan ungefär 0,40–1,0 m framkom grundmuren under stallet i form av kallmurade gråstenar (K3). En nedgrävning (K42) för att anlägga grundmuren hade skurit genom raseringslager med tegelbitar och -kross, kalkbruk samt träkol (K21). Raseringslagret dokumenterades mellan 0,50–0,96 m och tolkades som ett möjligt raseringslager efter en äldre byggnad. Därunder framkom ett gulbeige lerigt lager som var mycket kompakt och delvis torrt (K20). Fälttolkningen var att det kan ha utgjort ett hårdgjort lock på den medeltida vallgraven för att stabilisera ytan. Ett något fuktigare, men kompakt gulbeigebrunt lager dokumenterades på cirka 1 meters djup (K19). Ett makrofossilprov togs vilket fick beteckningen PM3. Provet innehöll en dominans av minerogent material som var väl homogeniserat med det organiska materialet. Enligt Heimdahl bekräftar detta av lagret var ett fyllnadsmaterial som inte ackumulerats i vallgraven utan dumpats. Fyllningen innehöll även träkol och köksavfall i form av benfragment från däggdjur och fågel. En liten mängd ängsväxter förekom (Slankstarr *Carex flacca* och Knagglestarr *Carex flava*), liksom ogräs i form av svinmålla *Chenopodium album*, spikvallmo *Papaver argemone* och trampört *Polygonum aviculare*. Från odlade växter framkom 42 fröer från bolmört *Hyoscyamus niger*, äkta fläder *Sambucus nigra* och rosenmalva *alva cf. alcea*.

Ett lager med finkornig till grov sand framkom under lerlagren och denna kan ha utgjort en period med översandning (K18). På schaktbotten på 1,20–1,40 m djup dokumenterades ett sandigt gråbrunt lager med inslag av sot, träkol och enstaka tegelkross, något fuktigt och som eventuellt utgjorde fyllning i vallgrav (K17). Ett makrofossilprov togs vilket fick beteckningen PM2. Liksom det yngre materialet i PM3 innehöll PM2 en dominans av minerogent material som var väl homogeniserat med det organiska materialet. Enligt Heimdahl bekräftar detta av lagret var ett fyllnadsmaterial som inte ackumulerats i vallgraven utan dumpats. Fyllningen innehöll även obränt träflis och bark, strån och blad, en förkolnad klump som kan ha varit en matrest, träkol och köksavfall i form av benfragment från däggdjur och fågel och fiskfjäll från bland annat abborre. Inga ängsväxter förekom i provet. Däremot ogräs i form av svinmålla *Chenopodium album*. Från odlade växter framkom ett frö från bolmört *Hyoscyamus niger* och två fröer från äkta fläder *Sambucus nigra*. Ett frö från klöver *Trifolium sp.* framkom även. Ett sädesfragment skickades till Tandemlaboratoriet för ¹⁴C-analys och resultatet visade på en kalibrerad ålder 333 ± 29 BP, 95.4% sannolikhet AD 1480 - AD 1638 (bilaga 5).

Figur 23. Klöver *Trifolium sp* framkom i PM2 och 3. Fotografi © Aja Guldåker

Schakt 3 förlades på stalllets västra sida, söder om schakt 1, och omfattade 3,40×4,00 m och ett djup på 1,20 m (figur 19). Två sektioner upprättades, åt öster C103 och åt söder C102 (figur 19, bilaga 1). Naturlig undergrund framkom på ett djup av 0,80 m. Mellan 0,20–1,10 m framkom stalllets grundmur i form av gråstenar med spår av kalkbruk. I schaktet påträffades även tegel, tegelkross, kalkbruk, enstaka stenar och träkol. Lagren har tolkats som fyllning i en nedgrävning vars syfte var placeringen av gråstensfundamentet och som packningsmaterial kring denna. Ett kopparsterlingmynt påträffades i fyllningsmassorna (K24) under grundmuren till stallet och det har kunnat dateras till cirka år 1420–35, präglad i Lund av Erik av Pommern (figur 23, Gitte T. Ingvarsson, LUHM 33475:1). Ett makrofossilprov togs även i fyllningen under grundmuren (K24) och provet fick beteckningen PM4. Träkol, obränt flis och

bark samt köksavfall i form av benfragment från däggdjur och fågel framkom, liksom fiskben och -fjäll. Utöver det förekom kalkbruk och tegel samt spår av uppvärmning. En liten mängd ängsväxter förekom, Knagglestarr *Carex flava*, liksom ogräs i form av svinmålla *Chenopodium album*, pilört *Persicaria lap-hatifolium* samt brännässla *Urtica dioica*. Från odlade växter insamlades ett frö från bolmört *Hyoscyamus niger*, tio fröer äkta fläder *Sambucus nigra*. Provet innehöll även ett frö från förgätmigej *Myosotis sp.* och ett från klöver *Trifolium sp.*

Figur 23. Kopparsterlingmynt präglat i Lund av Erik av Pommern omkring år 1420–35, påträffat i fyllningsmassorna under grundmuren till stallängan i nordväster på Flyinge Kungsgård år 2024. Fotografiet är taget av Lovisa Dahl, Luhm efter konservering. Skalstocken motsvarar 1 cm.

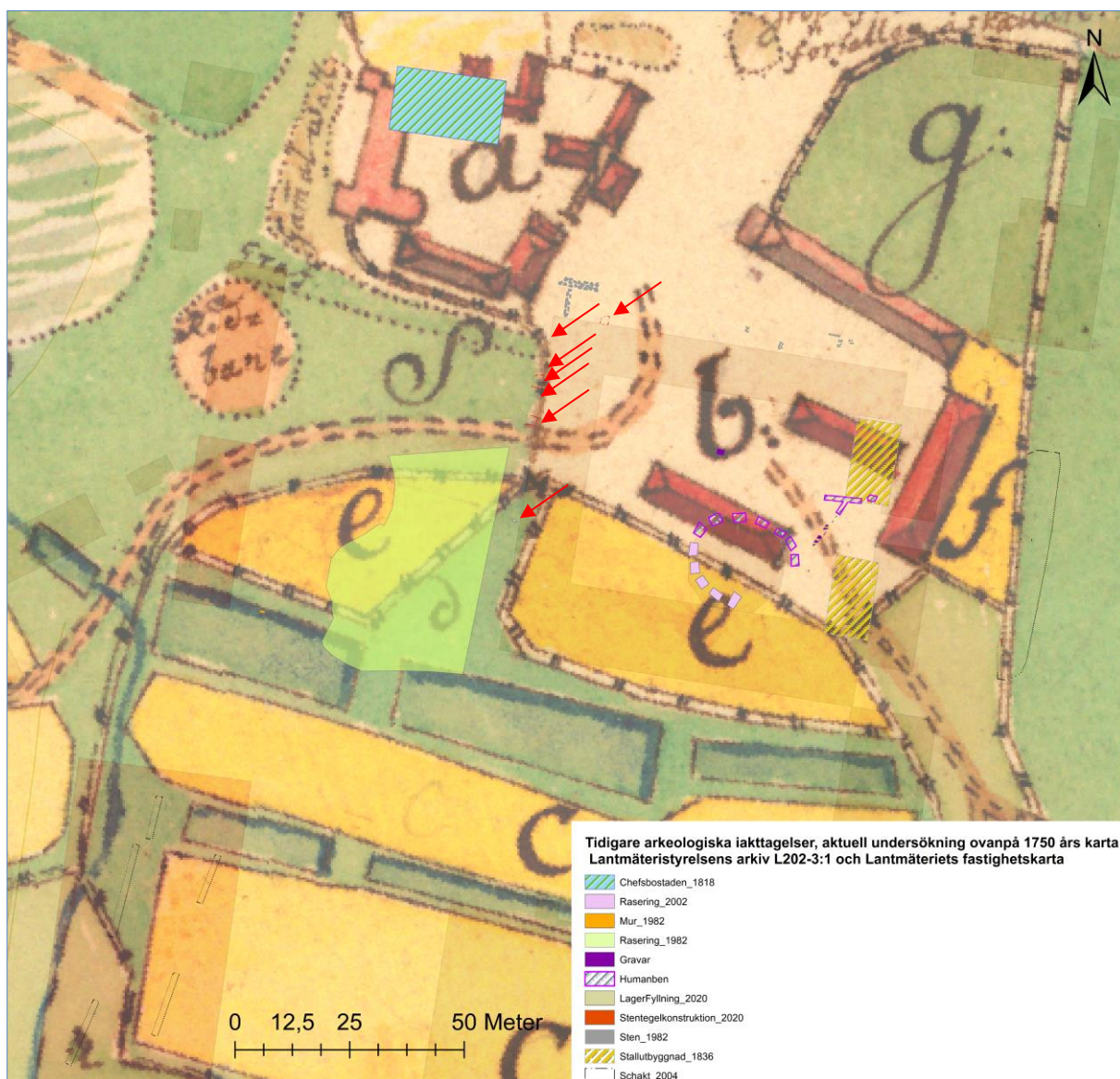
¹⁴C datering

Från makrofossilprov 2 skickades ett sädesfragment in till Tandemlaboratoriet vid Uppsala universitet för datering. Provet kom från kontext 17, vilket motsvarade en möjlig fyllning i den vallgrav som omgav borgkullen under medeltiden. Den kalibrerade åldern anges till 333 ± 29 BP med ett kalibreringsintervall med 95.4% sannolikhet att provet dateras till perioden AD 1480–AD 1638. Så här i efterhand kanske ett annat prov hade lämpat sig bättre för provtagning då det visade sig inte utgöra det äldsta kulturlagret som identifierades på undersökningen. Å andra sidan kan slutskedet på intervallen förmodligen väl datera slutskedet när vallgraven igenlades för att ersättas med annan bebyggelse då borgkullens byggnader delvis revs.

Resultat

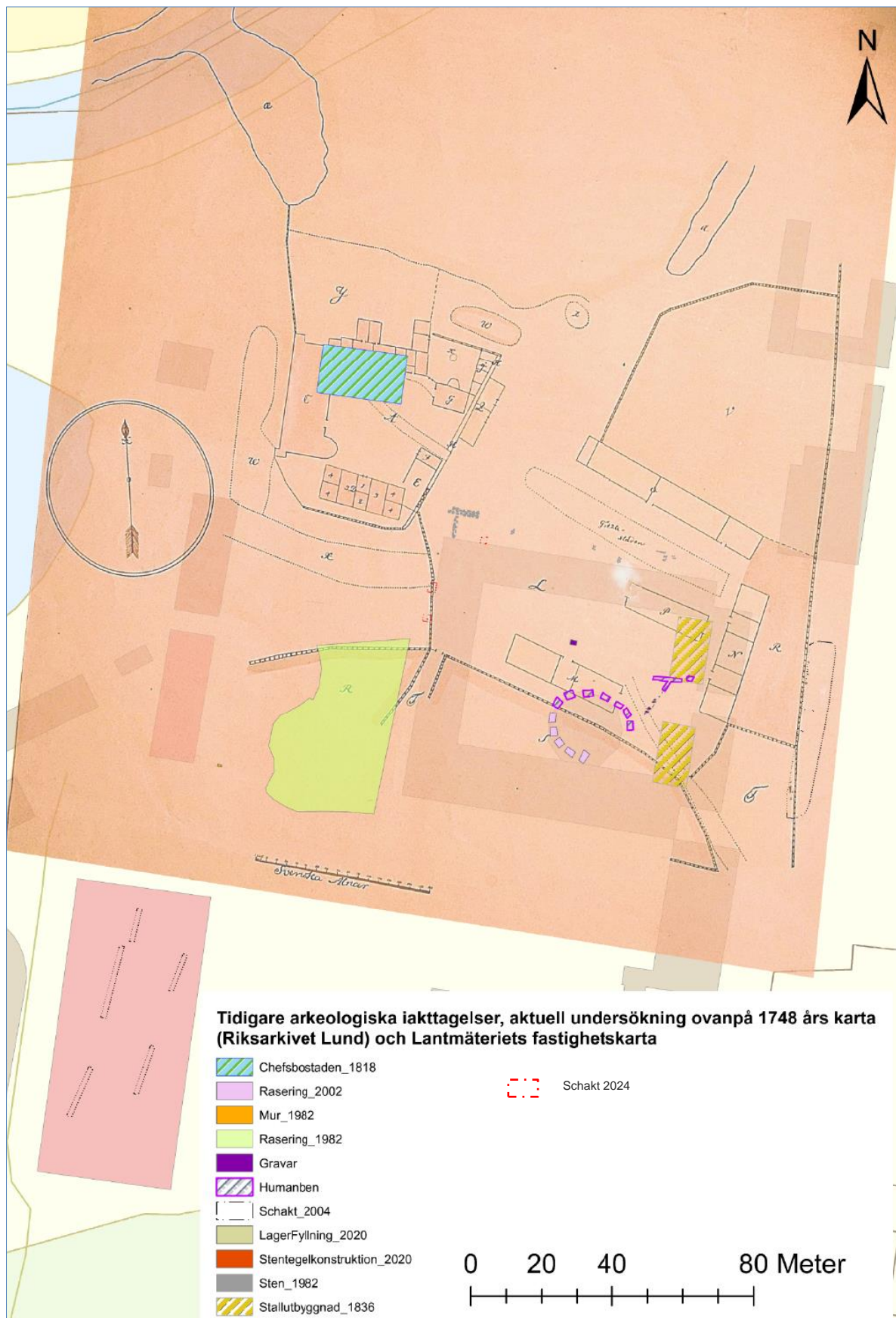
Historiskt sägs anläggningen på Flyinge Kungsgård ha varit utformat med en vallgrav som gick runt en borg med byggnader. Detta bekräftas delvis av olika källmaterial som tidigare diskuterats i rapporten. Troligen rör det sig dock om ett dike snarare än ett vattenfyllt område. På 1750-års karta (Lantmäteristyrelsens arkiv L202-3:1) finns en "Graf" markerad och som löper rakt emot det som idag utgör stallbyggnaden på fastigheten (figur 24).

Vallgraven var i så fall positionerad omkring stallets nordvästra hörn där schakt 1 och 2, samt de närliggande borrhölen visar på större kulturlagermaktighet än schakt 3 och BP4 och 6. Detta sammanfaller också med de områden med sprickbildningar som uppstått i stallbyggnaden och därmed kan orsaken till dessa vara att organiskt material brutits ned i snabbare takt under en period, kanske med anledning av sommarens översvämningar i Kävlingeån, men detta är förstås enbart en teori.

Figur 24. Samtliga arkeologiska schakt och iakttagelser ovanpå 1750-års karta över Flyinge Kungsgård (akt). I bakgrunden syns lantmäteriets fastighetskarta svagt och det är tydligt att aktuellt schakt (röd pil) sammanfaller med ett område som dels kan ha utgjort gräns mellan gårdsplan och betesmark och att ett dike eller vallgrav anslöt i väster. Fastighetskartan © Lantmäteriet

En omvärdering av tidigare arkeologiska tolkningar blir aktuell med nya tekniska hjälpmedel som möjligheten att rektifiera historiska kartor med ett GIS-program. Vid rektifiering av 1750-års karta blir det exempelvis tydligt att 2004 års arkeologiska undersökning inte alls kan kopplas till de rektangulära dammarna i söder utan snarare har att göra med skiftena mellan betesmark och trädgården. 1982-års undersökning på nuvarande ridbana väster om stallet visar sig kunna placeras i området för den forna kålgården och den lilla mursnutten sammanfaller väl med den nordvästra rektangulära dammens kant. Det norra schaktet med förekomst av stenar kan mycket väl ha varit i området för diket eller vallgraven där stenarna kan ha kommit från de byggnader som raserades vid olika tillfällen. 2020-års undersökning med dokumenterade lämningar i väster efter stolphål sammanfaller med den inhägnad som tycks förekomma runt gårdsanläggningen. De undersökningar av gravar som genomfördes på innergården till stallet under 2002 samt 2012 samt det enstaka gravfyndet år 1960 och angivelser om att flera skottkärror med människoben transporterats bort vid byggnadsarbeten omkring 1836 måste röra sig om de tidigare byggnaderna i öster. Kyrkogårdens avgränsning är fortfarande något oklar liksom den eventuella platsen för kyrkan som föreslås både ha legat på borgkullen och på stallplanen.

Figur 25. 1748-års karta med arkeologiska iakttagelser ovanpå och Lantmäteriets fastighetskarta underliggande (Riksarkivet i Lund, Lantmäteriet)

På den något yngre kartan från år 1748 med arkeologiska iakttagelser ovanpå, framgår att kålgårdarnas avgränsande mur i norr även sammanfaller med ett område med iakttagna humanben och gravar. Ett raseringslager dokumenterades söder om muren och huruvida det rör sig om en byggnad eller en mur som raserats kanske framtida undersökningar kan utreda. Som ett alternativ till diskussionen kring den gamla kyrkans placering kanske man även kunde lyfta fram de fyllda dikena som Barbro Sundnér dokumenterade 1982. En möjlighet kan vara att det faktiskt rörde sig om grundmuren till kyrkan (figur 25).

Kulturlagerstatus

De lämningar som påträffats rörande bytomten sedan år 1982 är ganska brokiga, men det verkar vara fullt möjligt att med dagens teknik, att rektifiera kartor mot fastighetskartan, kunna komma byggnadsutvecklingen närmare. Det finns gott om bevarad stratigrafi på området och inga större kända markarbeten har gjorts, utan endast punktvisa ledningsdraineringar och viss dränering. Även om jordarna är sandiga och att det därmed föreligger viss uttorkning, så förekommer goda möjligheter att dokumentera en välbevarad fornlämning. Även vad det gäller naturvetenskapliga prover såsom makrofossil går det att få fram viktig information kring vad som odlades och konsumerades på platsen. Fyndet av myntet tyder på att metaller kan finnas bevarade.

Rekommendationer inför framtida markarbeten

Ganska lite information kring medeltidens borgbebyggelse och övriga strukturer har hittills kunnat dokumenteras, utan det är snarare flera senare ombyggnadsfaser som påverkats vid markarbeten. Kyrkans eventuella placering på borgkullen är spännande och dess kyrkogård som fortfarande saknar avgränsning och den eventuella massgraven vid chefsbostaden är oklara. Muren mellan den forna kålgården samt gårdsplanen kan ha varit en äldre gräns som markerade kyrkogården, möjligen med en stenmur, men det saknar verifikation förutom en kartbeskrivning från år 1748 där det anges en stenmur med ris ovanpå.

De många dammarna som förekom ända in på 1800-talet har inte undersökts alls och där kan värdefull information finnas kring uppbyggnad av dessa, samt eventuellt organiskt material på dammbottnarna. Vad som odlades och växte i området kan ha bevarats väl i bottensedimenten.

Kålgårdar och trädgård har inte heller nämnvärt undersökts med de naturvetenskapliga metoder som idag står till buds, så där finns stor potential att kunna belysa vad som konsumerades under medeltiden och längre fram i tiden. Från 1700-talet och framåt skedde det även en markant utveckling vad det gäller trädgården med både inslag av vatten, gångsystem, odlingsytor och fruktträdgård, vilka med en medeltida kontinuitet utvecklades i samklang med gårdsbebyggelsen. En byggnadsarkeologisk dokumentation av det fortfarande befintliga bevattningssystemet i norr kunde inbringa stor kunskap vad det gäller byggnadsmetoder med stenbroar med valv och vattenhantering (figur 26). En inventering av platserna som skulle husera flyttade skelett och en gammal iskällare bör inventeras om dessa fortfarande finns kvar.

Figur 26. Stenbro vid bevattningen intill Kävlingeån. Fotografi från sydväst år 2024.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-12420-2024
Fornlämningsnr	RAÄ Södra Sandby 81:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:7494
Kulturens projektnr	A_2024_0042
Trakt/kvarter/fastighet	Flyinge 22:40
Socken	Södra Sandby
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Geoteknisk undersökning med anledning av fasadsprickor
Uppdragsgivare	Flyinge AB
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Aja Guldåker
Övrig personal	Praktikant Elias Engdahl
Fältarbetstid	2024-04-26 – 2024-05-03
Fälttid, arkeolog, tim	16 h
Fälttid, maskin, tim	- h
Yta, m ²	20 m ² samt 5 borrhövar
Kubik, m ³	25 m ³
Schaktmeter, m	-
Fyndmaterial	LUHM33475:1-2, 2 fyndposter, Erik av Pommern, kopparsterling præget i Lund fra ca. 1420-35. Fynden förvaras efter fyndfördelning på LUHM:s magasin
Ritning, dokumentation	5 st A3 ritfilm: 4 sektionsritningar skala 1:20, 1 planritning skala 1:100, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	25 digitala fotografier
Analyser	Makrofossil, C14
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Flyinge 22:40 Södra Sandby

Källor och litteratur

Billström, Linda. 2020. Flyinge 22:40. Fornlämning RAÅ Södra Sandby 81:1/Lämningsnr L1988:7494 Flyinge, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. *Kulturmiljörapport 2020:65*. Kulturen i Lund.

Burman, Gerhard von & Fischer, Abraham. 1856. Prospector af åtskillige märkvärdige byggnader, säterier och herregårdar uti Skåne, som i fordna tider hafva til större delen varit befästade med vallar, vattugrafvar och vind-bryggor, och blifvit år 1680 aftagne, ritade och samlade: av ingenieur capitain Burman men nu til det almännas tjenst, förnyade och med kongl:maj:ts allernådigste privilegio på trycket utgifne år 1756 af Abraham Fischer. Stockholm.

Gillberg, Johan Lorents. 1765. Historisk, oeconomisk och geographisk beskrifning öfwer Malmö hus lähn uti hertigdömmet Skåne med Kongl. Maj:st:s allernådigste privilegio framgifwen af. ... Imprimatur N. von Oelreich. Lund.

Guldåker, Aja. 2012. Flyinge 22:40 fornlämning 80, 81 i Södra Sandbys socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Kulturen, *Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, nr 432.

Olsson, Marie. 2004. Arkeologisk utredning, Flyinge kungsgård, Flyinge 22:40, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne. Wallin Kulturlandskap och arkeologi, *rapport 2004:25*.

Pamp, Bengt. 1983. *Ortsnamn i Skåne*. Kristianstad.

Stjernswärd, Hodder. 1958. Flyinge. Biskopsgård, storgods, stuteri. *Sydsvenskan*. 1958-08-17. Universitetsbiblioteket i Lund.

Sundnér, Barbro. 1983. Arkeologisk undersökning i samband med dräneringsarbeten på Flyinge stuteri, S Sandby sn, i maj 1982. Skånes Hembygdsförbund.

Wilhelmsson, Helene. 2009. Gravarna i Askgården. I skuggan av Flyinge kungsgård. Arkeologisk förundersökning 2002. Regionmuseet Kristianstad, *rapport 2009:6*.

Internetreferens

Riksantikvarieämbetet, Forsök. Hämtat 2024-05-16.

Övrigt

Kulturens LA/LB arkiv

Krigsarkivet

- Buhrmans karta från 1684. <http://62.20.57.210/kra/bilder/galleri/kb1.pdf>

Lantmäterimyndigheternas arkiv

- Arealsavmätningsskarta över bland annat Flyinge Kungsgård år 1750. Akt 12-SÖA-3
- Arealsavmätningsskarta år 1813. Akt 12-söa-14
- Storskifteskarta över bland annat Flyinge Kungsgård år 1783. Akt 12-SÖA-4

Lantmäteristyrelsens arkiv

- Avmätningsskarta Flyinge Kungsgård år 1750. Akt L202-3:1
- Storskifteskarta över bland annat Flyinge Kungsgård år 1782. Akt L202-3:2

Riksarkivet. Lund

- *Geometrisk Charta öfver Flyinge Kongsgårds Hustomter uti Hertigdömet Skåne, Malmöhus Län och Torna Härad och Sandby sochn* 1748. Friherre H. H. von Schwerins gåva 1676–1676. Akt B00128

Vasasamlingen

- Oidentifierad karta över Flyinge Kungsgård, cirka år 1750, Akt V243_72-671x863

Myntbestämning. Gitte T. Ingvardson, Antikvarie på Lunds universitets Historiska museum, mail 2024-10-16

Bilagor

1. Sektionsritningar
2. Fyndlista
3. Kontexter
4. Makroskopisk analys av jordprov från Flyinge 22:40, Kungsgård. Teknisk rapport. Jens Heimdahl, Arkeologerna–Statens historiska museer
5. C14, Tandemlaboratoriet vid Uppsala universitet
6. Kartbeskrivning till Geometrisk Charta öfwer Flyinge Kongsgårds Hustomter uti Hertigdömet Skåne, Malmöhus Lähn och Torna Härad och Sandby sochn 1748. (avfotografering) Riksarkivet/Lund.
7. Konserveringsrapport Lovisa Dal, Lunds historiska museet, Lunds universitet

Symbolförklaringar

	Lager
	Fyllning
	Stolphål
	Konstruktion
	Nedgrävning
	Det stratigrafiska objektets begränsning
	Schaktbegränsning
	Skuren av yngre nedgrävning
	Osäker begränsning
	Släntpilar

Bilaga 1. Sektionsritningar

BORRPROV 2

1. Gatsten
 2. Bärlager
 3. Sand med organiskt innehåll, lite brun kalkbruksinblandning
 4. Lite mörkare än ovan, mer organiskt inslag
 5. Melerad, ljus sand med strimlor av organiskt material med tegelkrossbitar och kalkbruk längst ner
 6. Mörkfärgad sand med visst organiskt inslag som sot, träkol och djurben
 7. Mörk som ovan men med inslag av tegelbitar
 8. Färgen klingar av och det blir fuktigare
 9. Siltig sand, fuktigt!
- Steril undergrund

BORRPROV 3

1. Kullersten
2. Sand
3. Ganska homogent med inslag av tegelkross, träkol, kalkbruk och med organiskt innehåll
4. Ljus sand, väldigt lite organiskt innehåll
5. Kalkbruk
6. Tegelbitar och kalkbruk
7. Mörkt organiskt, nästan svämgyttja/sandig, lerig mull
8. Kalkbruk och tegel i organisk silt/sand
9. Tegelbitar och enstaka kalkbruk i fuktig siltig sand, något marmorerat
10. Nästanmorän, strimlor av organiskt material men troligen steril undergrund, något fuktig

BORRPROV 4

1. Kullersten
2. Grus
3. Mörkbrun sand, homogen. Inslag av tegelkross och träkol. En större tegelbit, kan vara storstenstegel
4. Tegelkross och träkol
5. Ljusbrun, homogen, sandig silt. Inslag av organiskt material
6. Ljus siltig sand. Något fuktig. Naturlig undergrund

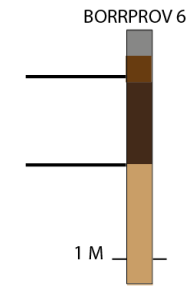
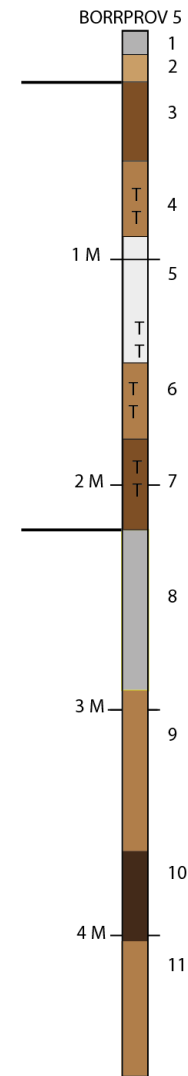
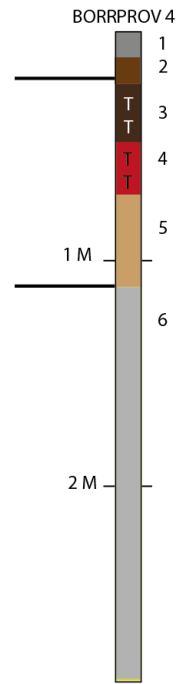
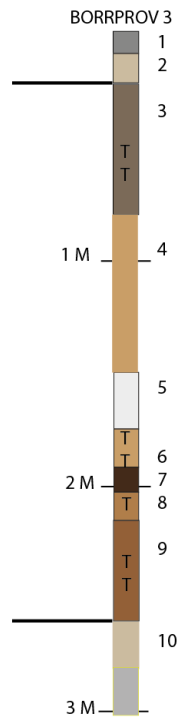
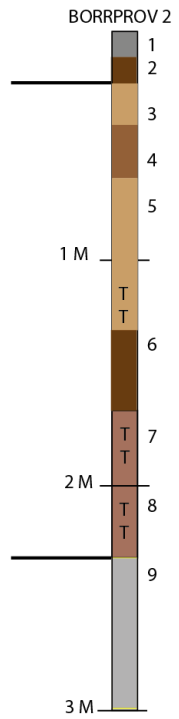
BORRPROV 5

1. Kullersten
2. Sand
3. Brun, sandig silt med inslag av kalkbruk, lätt fuktig och fet
4. Ljusare sandig silt i jämförelse med ovanliggande lager med inslag av tegelkross och kalkbruk
5. Väldigt mycket kalkbruk med inslag av rött tegel i botten
6. Brun, siltig sand med tegelkross och enstaka kalkbruk. Något fuktigt
7. Sandig silt med bitar av tegel
8. Naturlig undergrund
9. Gyttjig sand
10. Mörkbrun, lerig gyttja. Organiskt material. Torv?
11. Sand. Siltig.

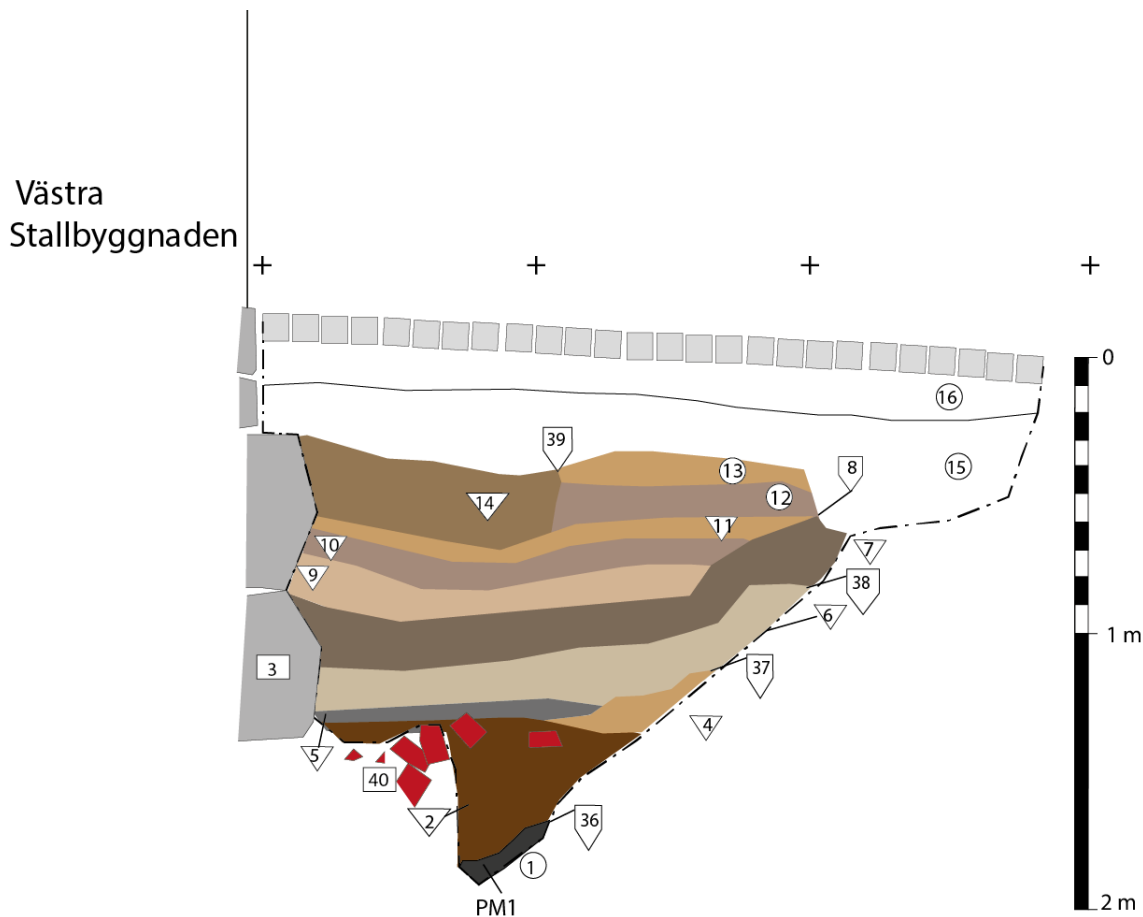
BORRPROV 6

1. Kullersten
2. Grus
3. Brun, siltig sand utan komponenter.
4. Stenstopp/Svårborrat, borrhål flyttat något
5. Ljus sand utan organiskt inslag

Lagerbeskrivningar Borrprov, se sektioner nästa sida

==== Övre och undre gräns för äldre kulturjordar markeras med tjock linje

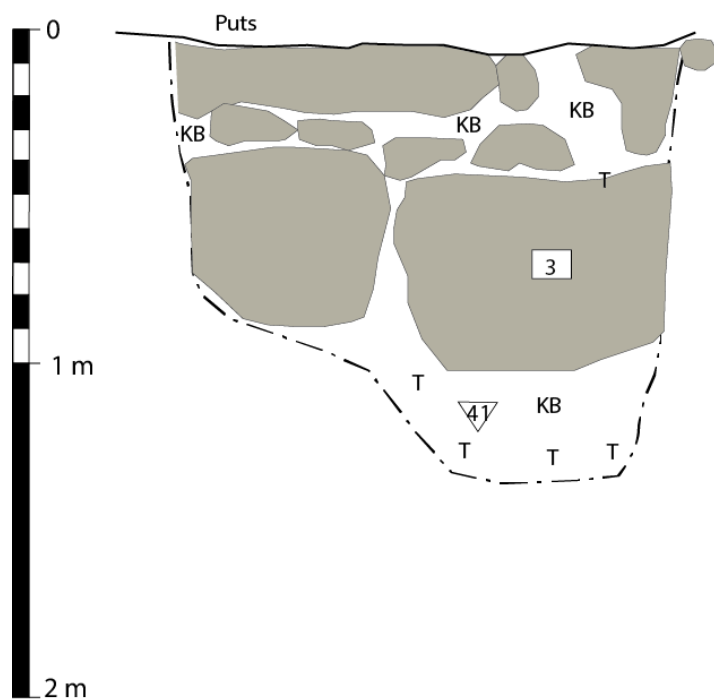

SCHAKT 1, SÖDRA SEKTION **C101**

Lagerbeskrivningar:

1. Äldre markhorisont. Svartbrun kulturjord. Väldigt fet men mjuk. Inslag av sot/träkol och sand.
2. Brun, chokladfärgad, något lerinblandad silt med inslag av tegel, kalkbruk och träkol. Mycket finkornigt och något fuktigt. Humanbeninslag. Tegelbit (referensprov). Samma som ligger an grundmur i sten på toppen som en tegel/stenrad (se foto). Intill sockel förekommer kalkbruk. Äldre byggnadslämning under?
3. Grundmur stall. Gråsten med siltfog, kallmurat
4. Ser ut som naturlig undergrund men det finns inslag av tegel och träkol. Troligtvis påfört.
5. Grå, siltig sand, något fuktig. Inslag av sot, tegel och träkol. Aktivitetsyta utanför stallmur.
6. Ljus siltig sand. Opåverkad. Flygsand?
7. Gråsvart, torr och finkornig, siltig sand med inslag av tegel, sot, träkol. Markhorisont.
8. Cirka 2 m väster om mur (3) en nedgrävningskant genom (7). Oklar funktion. Kanske en period med renovering av grundmur.
9. Ljus, torr och nästan opåverkad sand. Flygsand eller omgestaltning efter grundmursfix?
10. Gråsvart, torr, siltig sand med tegelinslag och träkol. Aktivitetsyta.
11. Lite melerad, ljusbrun, siltig sand med lite organiskt inslag, lite träkol. Låg aktivitetsnivå.
12. Gråsvart, finkornig sand med inslag av träkol, djurben. Torrt. Gång?
13. Ljus opåverkad sand. Gång som justerats?
14. Ljusbrun, något spräcklig siltig sand med låg organisk halt. Uppfyll eller smutslager bredvid gång K12/13.
15. Troligen uppfyll för befintlig stenläggning. Kalkbruksinslag intill grundmur och sedan klingar det av.
16. Befintlig. Gatsten.
30. Ljus sandig silt med strimor av organiskt material. Fyllning i åtgärdsschakt för mur.
36. Trolig nedgrävningskant mellan K1 och 2.
37. Trolig nedgrävningskant mellan K4 och 5.
38. Trolig nedgrävningskant mellan K6 och 7.
40. Del av ett tegelvalv, svårundersökt på grund av begränsat schakt.

NORRA FASADEN

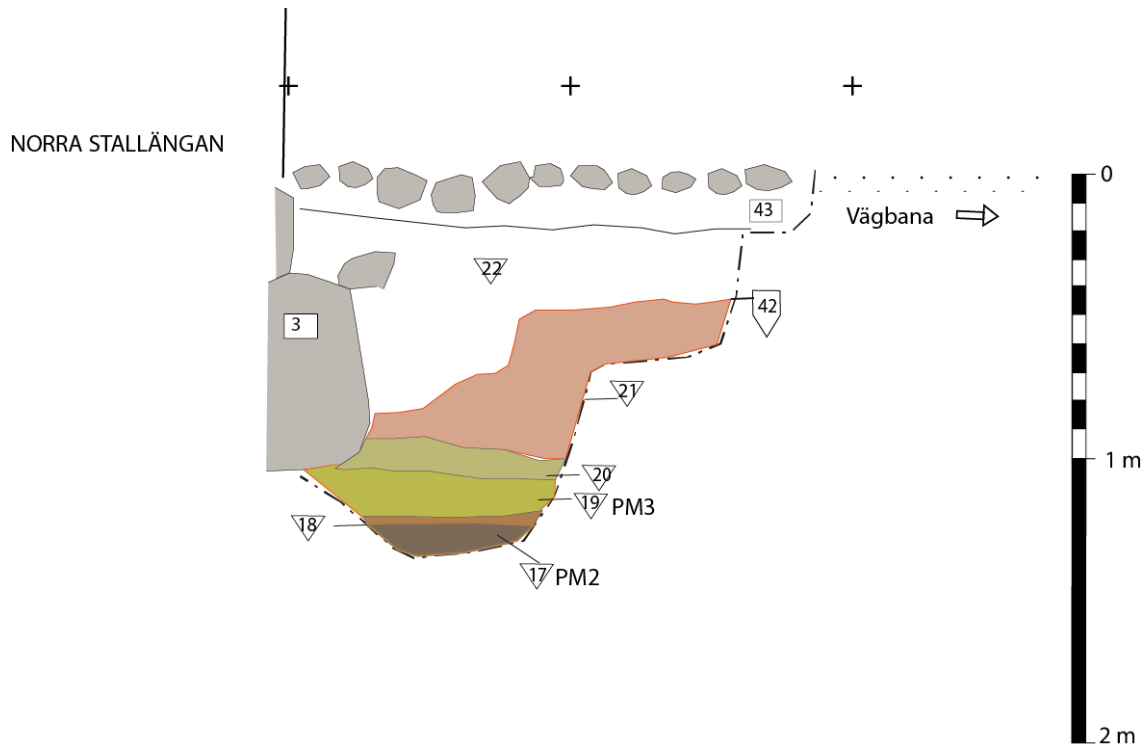

SCHAKT 2, SÖDRA SEKTION **C104**

Lagerbeskrivningar:

- 41. Raseringsmassor med tegelkross och kalkbruk.
- 3. Grundmur stall. Gråsten med siltfog, kallmurat.

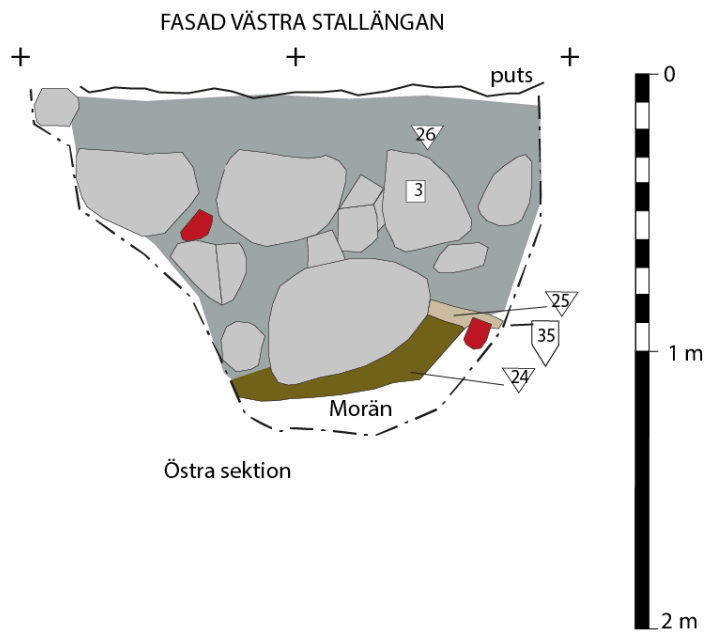
KB= Kalkbruk T= Tegelbitar

SCHAKT 2, VÄSTRA SEKTION C105

Lagerbeskrivningar:

- 17. Sandig silt, gråbrun med inslag av träkol, sot, enstaka tegelkross. Något fuktig. Fyllning i vallgrav? ¹⁴Cprov, se kontextregister.
- 18. Finkornig till grovkornig sand, porös och torr. Översandning.
- 19. Gulbeigebrun lera, finkornig med inslag av träkol, tegelkross. Fet och fuktig. Vallgravsfyllning?
- 20. Gulbeige lera. Kompakt och torr, finkornig. Lock på vallgraven?
- 21. Kalkbruk och tegel. Raseri.
- 42. Kant mot stallbyggnadens norra mur, troligtvis för uppbyggnation på 1700-talet.
- 3. Grundmur stall. Gråsten med siltfog, kallmurat.
- 22. Brun, siltig sand med inslag av tegel, kalkbruk och småsten. Lite sotigt. Igenfyllnad mot stallbyggnad.
- 43. Kullerstenläggning med rännal och ett bärlager av grus. Befintligt.

SCHAKT 3, ÖSTRA SEKTION **C103**

Lagerbeskrivningar:

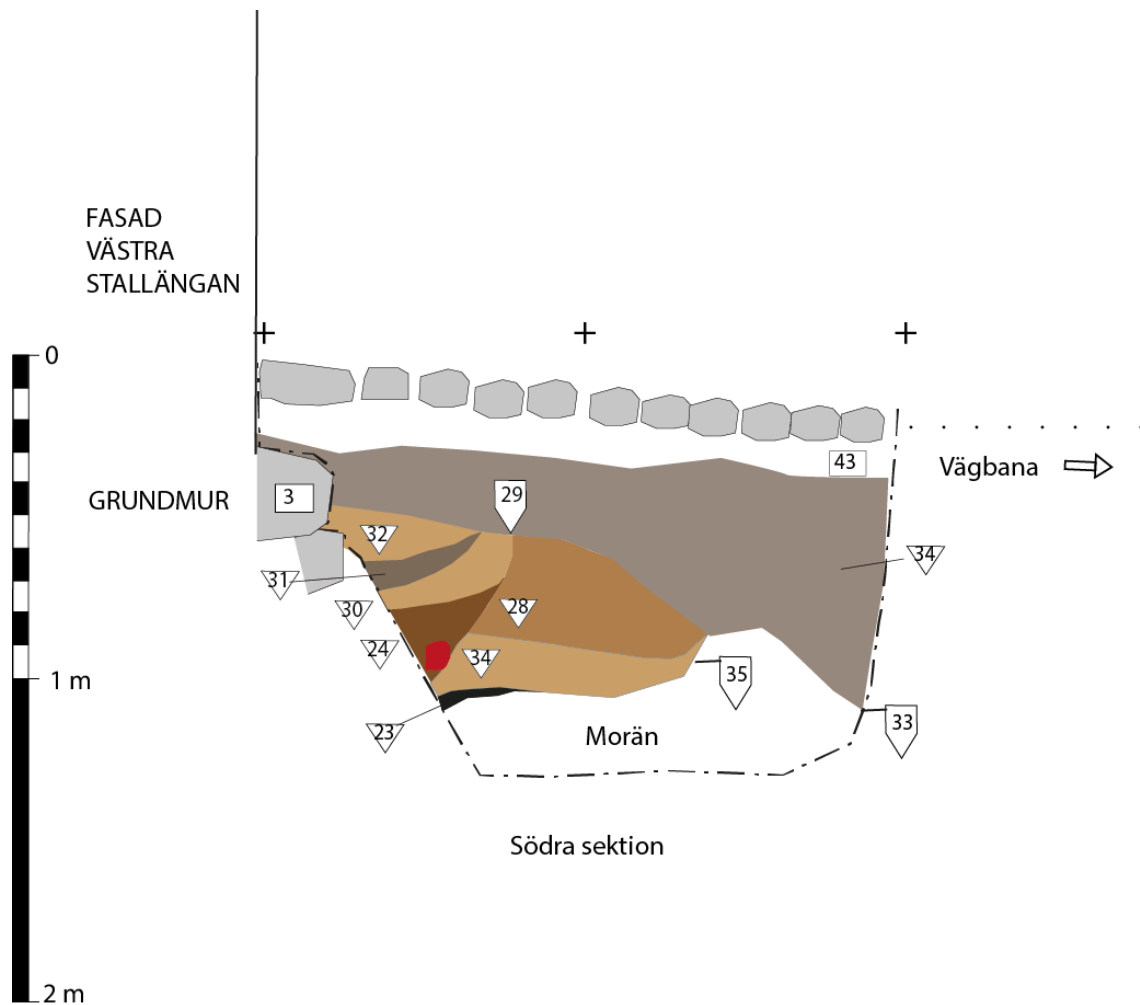
35. Nedgrävning för uppförande av grundmur (3).

24. Fyllning under grundmur, brun, sandig silt med inslag av bränd lera, träkol, kalkbruk.

25. Sandig silt, ljus och torr. Fyllning i nedgrävning (K35) för grundmur.

3. Grundmur stall. Gråsten med siltfog, kallmurat.

26. Brungrå, sandig silt med inslag av träkol, tegelkross. Finkornigt och torrt. Fyll mot sockelstenar i grundmur till stall. Packningsmaterial.

SCHAKT 3, SÖDRA SEKTION C102

Lagerbeskrivningar:

- 35. Första nedgrävning för grundmuren till stallbyggnaden.
- 3. Grundmur stall. Gråsten med siltfog, kallmurat.
- 23. Stråk av sot/träkol. Äldre rest av markhorisont.
- 34. Troligtvis fyllning i ett ledningsschakt. Brungrå sandig silt med inslag av tegel och enstaka sten.
- 28. Ljus sand med organiskt inslag. Fyll i sockelschakt.
- 29. Sekundär nedgrävning till sockel. Troligtvis för någon åtgärd av mur.
- 24. Fyllning under grundmur, brun, sandig silt med inslag av bränd lera, träkol, kalkbruk.
- 30. Ljus sandig silt med strimor av organiskt material. Fyllning i åtgärdsschakt för mur.
- 31. Brungrå sandig silt med inslag av träkol. Fyllning i åtgärdsschakt för mur.
- 32. Ljus sandig silt med strimor av organiskt material. Fyllning i åtgärdsschakt för mur.
- 33. Troligen ett ledningsschakt åt väster.
- 34. Troligtvis fyllning i ett ledningsschakt. Brungrå sandig silt med inslag av tegel och enstaka sten.
- 43. Kullerstenläggning och ett bärlager av grus. Befintligt.

Bilaga 2. Fyndlista

Fyndnummer	Sakord	Typ	Material	Del	Antal	Schakt	Kontext	Datering	Beskrivning	Kommentarer
Luhm 33475:1	Mynt		Kopparlegering		1	3	24	cirka 1420–35		Präglat i Lund av Erik av Pommern
Luhm 33475:2	Kärl	Rödgods	Lera	Buk	1	1	2		Drejat rödgods med glasyr inuti	

Bilaga 3. Kontexter

Kontextrnr	Typ	Beskrivning	Schakt	Fyndnummer LUHM 33475	Makrofossil- prov	C14	Fältritning/Lager
1	Lager	Äldre markhorisont. Svartbrun kulturjord. Våldigt fet men mjuk. Inslag av sot/träkol och sand.	1		PM1		Ritning 1/Lager 0
2	Fyllning	Brun, chokladfärgad, något lerinblandad silt med inslag av tegel, kalkbruk och träkol. Mycket finkornigt och något fuktigt. Humanbensinslag. Tegelbit (referensprov). Samma som ligger an grundmur i sten på toppen som en tegel/stenrad (se foto). Kalkbruk intill sockel. Äldre byggnadslämning under?	1	LUHM 33475:2. Äldre rödgods-skärva med glasyr inuti Slagg, humanben?			Ritning 1/Lager 1
3	Stenkonstruktion	Grundmur stall. Gråsten med siltfog, kalkmurat	1, 6				Ritning 1/Lager 2 Ritning 5
4	Fyllning /Lager	Ser ut som naturlig undergrund men det finns inslag av tegel och träkol. Troligtvis påfört	1				Ritning 1/Lager 3
5	Lager	Grå, siltig sand, något fuktig. Inslag av sot, tegel och träkol. Aktivitetsyta utanför stalmur.	1				Ritning 1/Lager 4
6	Fyllning	Ljus siltig sand. Opåverkad. Flygsand?	1				Ritning 1/Lager 5
7	Fyllning	Gråsvart, torr och finkornig, siltig sand med inslag av tegel, sot, träkol.	1				Ritning 1/Lager 6
8	Nedgrävning/sättning?	Cirka 2 m väster om mur (3) en nedgrävningsskant genom (7). Oklar funktion. Kanske en period med renovering av grundmur	1				Ritning 1/Lager nedgrävningssymbol med frågetecken
9	Lager	Ljus, torr och nästan opåverkad sand. Flygsand eller omgestaltning efter grundmursfix?	1				Ritning 1/Lager 7
10	Lager/Fyllning	Gråsvart, torr, siltig sand med tegelinslag och träkol. Aktivitetsyta.	1				Ritning 1/Lager 8
11	Lager/Fyllning	Lite melerad, ljusbrun, siltig sand med lite organiskt inslag, lite träkol. Låg aktivitetsnivå.	1				Ritning 1/Lager 9
12	Fyllning	Gråsvart, finkornig sand med inslag av träkol, djurben. Torrt. Gång?	1	2 slaggklumpar			Ritning 1/Lager 10
13	Fyllning	Ljus opåverkad sand. Gång som justerats?	1				Ritning 1/Lager 11
14	Fyllning	Ljusbrun, något spräcklig siltig sand med låg organisk halt. Uppfyll eller smutslager bredvid gång K12/13	1				Ritning 1/Lager 12
15	Bärlager	Troligen uppfyll för befintlig stenläggning. Kalkbruksinslag intill grundmur och sedan klingar det av.	1				Ritning 1/Lager 13
16	Stenläggning	Befintlig. Gatsten.	1				Ritning 1/Lager 14

17	Fyllning	Sandig silt, gråbrun med inslag av träkol, sot, enstaka tegelkross. Något fuktig. Fyllning i vallgrav?	2		PM2	333 ± 29 BP 95.4% sannolikhet AD 1480 - AD 1638	Ritning 5/Lager 1
18	Fyllning	Finkornig till grovkornig sand, porös och torr. Översandning	2				Ritning 5/Lager 2
19	Fyllning	Gulbeigebrun lera, finkornig med inslag av träkol, tegelkross. Fet och fuktig. Vallgravsfyllning?	2		PM3		Ritning 5/Lager 3
20	Fyllning	Gulbeige lera. Kompakt och torr, finkornig. Lock på vallgraven?	2				Ritning 5/Lager 3B
21	Fyllning	Kalkbruk och tegel. Rasering	2				Ritning 5/Lager 4
22	Fyllning	Brun, siltig sand med inslag av tegel, kalkbruk och småsten. Lite sotigt. Igenfyllnad mot stallbyggnad.	2				Ritning 5/Lager 5
23	Fyllning	Stråk av sot/träkol	3				Ritning 5/Lager 0
24	Fyllning	Fyllning under grundmur, brun, sandig silt med inslag av bränd lera, träkol, kalkbruk.	3	LUHM 33475:1. Mynt. Präglat av Erik av Pommern 1420-35 i Lund	PM4		Ritning 5/Lager 1
25	Fyllning	Sandig silt, ljus och torr. Fyllning i nedgrävning (K35) för grundmur	3				Ritning 5/Lager 2
26	Fyllning	Brungrå, sandig silt med inslag av träkol, tegelkross. Finkornigt och torrt. Fyll mot sockelstenar i grundmur till stall. Packningsmaterial.	3				Ritning 5/Lager 3B
27	Fyllning	Ljus sand utan organiskt inslag. Fyll i sockelschakt	3				Ritning 5/Lager 3
28	Fyllning	Ljus sand med organiskt inslag. Fyll i sockelschakt	3				Ritning 5/Lager 4
29	Nedgrävning	Sekundär nedgrävning till sockel. Troligtvis för någon åtgärd av mur.	3				Ritning 5/Lager 5
30	Fyllning	Ljus sandig silt med strimmar av organiskt material. Fyllning i åtgärdsschakt för mur	3				Ritning 5/Lager 6
31	Fyllning	Brungrå sandig silt med inslag av träkol. Fyllning i åtgärdsschakt för mur	3				Ritning 5/Lager 7
32	Fyllning	Ljus sandig silt med strimmar av organiskt material. Fyllning i åtgärdsschakt för mur	3				Ritning 5/Lager 8
33	Nedgrävning	Troligen ett ledningsschakt åt väster	3				Ritning 5/Lager 10
34	Fyllning	Troligtvis fyllning i ett ledningsschakt. Brungrå sandig silt med inslag av tegel och enstaka sten	3				Ritning 5/Lager 9

35	Nedgrävning	Första nedgrävning för grundmuren till stallbyggnaden	3				Ritning 5/Lager x
36	Nedgrävning	Trolig nedgrävningsskant mellan K1 och 2	1				Ritning 1
37	Nedgrävning	Trolig nedgrävningsskant mellan K4 och 5	1				Ritning 1
38	Nedgrävning	Trolig nedgrävningsskant mellan K6 och 7	1				Ritning 1
39	Nedgrävning	K12 och 13 skuret av nedgrävning som löper mot grundmur. Kanske för murinspektion?	1				Ritning 1
40	Konstruktion	Del av ett tegelvalv, svårundersökt på grund av begränsat schakt	1				Ritning 1
41	Fyllning	Raseringsmassor med tegelkross och kalkbruk	2				Ritning 5
42	Nedgrävning	Kant mot stallbyggnadens norra mur, troligtvis för uppbyggnation på 1700-talet	2				Ritning 5
43	Konstruktion	Kullerstenläggning med rännal och ett bärlager av grus. Befintligt	2				Ritning 5, Lager 6

Makroskopisk analys av jordprover från Flyinge kungsgård, Flyinge 22:40

Teknisk rapport

Jens Heimdahl, Arkeologerna – Statens historiska museer 2024-09-19

Bakgrund

Under den arkeologiska undersökningen av lämningarna vid Flyinge Kungsgård 2024 (projekt: A_2024_0042) insamlades fyra jordprover för makroskopisk analys med fokus på växtrester. De undersökta lämningarna utgörs av en äldre markhorisont, fyllningar i vallgraven, samt fyllningsjord under en byggnad från 1600-talet. Ytterligare ett prov insamlades från vad som bedömdes som den orörda sanden under fyllnaden under 1600-talsbyggnaden. Miljön på platsen präglas av aktiviteter under medeltiden och 1600-talet. Frågeställningarna är allmänt hållna och inriktade mot vilka aktiviteter och miljöer som funnits på platsen. I uppdraget ingick också att plocka ut kortåldrigt dateringsmaterial från det djupare lagret i vallgraven.

Metod och källkritik

Efter mätning av jordvolym preparerades proverna genom flotation och våtsiktades i siktar med minsta maskstorlek 0,25 mm. Även den kvarvarande flotationsresten av tyngre minerogent material våtsiktades och genomsöktes. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 7–100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (främst Von Jacomet 2006 och Cappers m. fl. 2012) samt referenssamlingar av recenta fröer. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även puppor, fekalier, smältor, slagg, ben mm har eftersökts.

I samtliga prover finns bevarat oförkolnat material och det är svårt att säkert avgöra vad som är gammalt och vad som kan vara inblandat i jorden under senare tid. En bedömning av detta har skett utifrån fröernas bevarandestatus och stratigrafiska läge, och denna uppdelning har åskådliggjorts i resultattabellen. Materialet från prov 1 som insamlades från en äldre markhorisont bedöms i hög grad komma från sentida floramiljöer som kontaminerat horisonten, men vissa av fröerna bedöms utifrån bevarandestatus kunna vara äldre. Prov 2 från vallgraven som insamlades från en djupare nivå bedöms i sin helhet som gammal på grund av det stratigrafiska läget, och från detta prov plockades också dateringsmaterial av sädesfragment ut. Vallgravens övre sediment (prov 3) och i fyllnaden under 1600-talshuset (prov 4) påträffades fragment av koks, vilket antyder att dessa kan ha påverkats av inbladning under senare tid. Koks förekom redan under 1700-talet men blev vanligt först under 1800-talet.

Analysresultat

I resultattabellen har fragmenterade material som inte är förkolnade fröer och frukter kvantifierats enligt en grov relativ skala om en till tre prickar, där en prick ● innebär förekomst av enstaka (ca 1–5) fragment i hela provet. Två prickar ●● innebär att materialet är vanligt – att det hittas i alla genomletningar av de

subsamplingar som görs. Tre ●●● prickar innebär att materialet kan sägas dominera provet, att man hittar det var man än tittar.

De identifierade växtfröerna har grovt kategoriserats i olika tafonomiska grupper för att underlätta tolkningen. Förkolnat och oförkolnat material har separerats i tabellen, liksom välbevarade fröer som tolkas som tillhörande sentida florum presenteras separat åtskilda från de som bedöms som gamla.

Flyinge kungsgård			Prov					
A_2024_0042			Lager					
			Schakt/sektion					
			Kontext					
			1	2	3	4	Ref	
			1	2		3		
			Äldre markhorisont	Äldre fyll vallgrav	Yngre fyll vallgrav	Fyll under byggnad	Naturlig undergrund	
			Analyserad vol. l					
			2,1	2	2,1	2	2,3	
Fragmenterade material	Förkolnade vedväxter	Träkol	●●	●●	●●	●●	●	
	Oförkolnade vedväxter	Obränt träflis och bark		●●		●		
	Förkolnade örter	Strån och blad		●				
	Köksavfall	Förkolnad klump, sannolikt mat			●			
		Benfragment, däggdjur & fågel		●●		●	●●●	
		Fiskben & fiskfjäll		●●	●●	●●	●	
		Abborrfjäll			●			
	Byggnadsavfall	Kalkbruk & tegel	●●	●●	●●●	●●		
Uppvärmningsspår	Koks och stenkol			●	●			
Oförkolnade frukter/fröer, hårt slitna och bedömda som gamla								
Äng	Slankstarr-typ	<i>Carex flacca</i> -type			1			
	Knaggelstarr-typ	<i>Carex flava</i> -type	4		5	3		
Ogräs	Svinmålla-typ	<i>Chenopodium album</i> -type	14	31	29	11		
	Bolmört	<i>Hyoscyamus niger</i>	10	1	42	1		
	Spikvallmo	<i>Papaver argemone</i>			1			
	Pilört	<i>Persicaria laphatifolium</i>				2		
	Trampört	<i>Polygonum aviculare</i>			1			
	Brännässla	<i>Urtica dioica</i>				1		
Odlat	Äkta fläder	<i>Sambucus nigra</i>	8	2	6	10		
	Hjärtstilla	<i>Leonurus cardiaca</i>	5					
	Rosenmalva	<i>Malva cf. alcea</i>	2		2			
Ospec.	Förgättnigej	<i>Myosotis</i> sp.				1		
	Klöver (ospec.)	<i>Trifolium</i> sp.		1		1		
	Oidentifierad frö/frukt	Problematica	2					
Oförkolnade frukter/fröer, bedömda som recenta								
	Svinmålla-typ	<i>Chenopodium album</i> -type	160					
	Äkta fläder	<i>Sambucus nigra</i>	110					
	Våtarv	<i>Stellaria media</i>	1					
Förkolnade fröer frukter								
Insamlat	Hasselnotssal	<i>Corylus avelana</i>		1				
Odlat	Sädeskärna (ospec.)	<i>Cerealiea</i> indet		4				

Diskussion

Prov 1: Äldre markhorisont

Det organiska materialet i denna markhorisont bestod i hög utsträckning av köksavfall i form av benfragment, fiskben och fiskfjäll, samt träkol. Även rivningsmassor i form av tegel och kalkbruk förekom

rikligt i materialet. Som diskuterats källkritiskt ovan var växtmaterialet tudelat vad gäller bevarande och endast en mindre del av fröerna bedömdes som tillhörande en äldre floramiljö. Bland dessa växter fanns näringskrävande ogräs, spår av stalldynga i form av starrfrukter, samt en betydande andel odlingsväxter i form av hjärtstilla, rosenmalva och äkta fläder. Möjligen skall även bolmörten räknas hit, då den i likhet med de övriga odlingsväxterna är en medicinalväxt.

Utifrån markhorisontens innehåll kan den tolkas som en odlingsjord i en trädgård, eller en trampad markhorisont i en trädgårdsnära miljö. De odlade växterna bolmört och rosenmalva påträffades också i vallgravens övre sediment, och det är möjligt att detta material kommer från samma källa.

Prov 2 & 3: Vallgravssediment

Sammansättningen av jorden från vallgraven domineras av minerogent material, väl homogeniserat med det organiska innehållet. Detta bekräftar att jorden består av fyllnadsmassor och inte spontant sedimenterat material i graven. Proverna från det övre och nedre vallgravssedimenten var innehållsmässigt lika, men bevarandegraden i det djupare materialet var möjligen något bättre. Här fanns till exempel bevarat träflis. En betydande del av jorden tycks bestå av rivningsmassor i form av tegel och kalkbruk, samt köksavfall i form av benfragment och fiskavfall. Bland köksavfallet märks även förkolnade vegetabilier som hasselnötsskal, fragment av sädeskorn samt fragment av en massa som bedöms vara bröd eller någon form av grynröra. Sammansättningen av växtmaterialen domineras av ogräs, och i det övre skiktet även av ängsväxter i form av starrfrukter som sannolikt härrör från dynga eller möjligen en fuktkrävande vegetation runt vallgraven.

Det är svårt att tolka fyllnadens sammansättning, mer än att den allmänt består av kulturpåverkad jord i en miljö där köksavfall och djur hanteras, och där det finns trädgårdar i närheten. Möjligen består delar av jorden i graven av trädgårdsjord, på grund av närvaran av växter som rosenmalva, fläder och bolmört, men inslaget av spår av gödsel i form av stalldynga och/eller latrinavfall är mycket litet och gör denna tolkning mindre trolig.

Prov 4 & 5: Fyll under 1600-talshus samt underliggande sand

Jorden i fyllnaden under 1600-talsbyggnaden innehöll rikligt med köksavfall i form av benfragment, enstaka fiskfjäll och rivnadsmassor i form av klakbruk och tegel. Innehållsmässigt liknar materialet det man finner kring köksmiljöer. Bland växtmaterialet dominer näringskrävande ogräs som är vanliga i de flesta boplatssmiljöer och utifrån vilkas sammansättning det är svårt att göra en närmare tolkning.

Sanden under detta kulturlager uppfattades som opåverkad, vilket också bekräftades av makrofossilanalysen. I denna sand påträffades endast enstaka träkol.

Referenser

Cappers, R. T. J., Bekker, R. M. & Jans, J. E. A., 2012: *Digital Seed Atlas of the Netherlands*, (2nd edition). Groningen Institute of Archaeology. Groningen

Von Jacomet, S., 2006: *Identification of cereal remains from archaeological sites*. 2nd ed. IPAS Basel University, Basel

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlab

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2024-11-04

Jens Heimdahl
Statens Historiska Museer
Arkeologerna
Instrumentvägen 19
126 53 HÄGERSTEN

Resultat av ^{14}C datering av makrofossil från Flyinge kongsgård, Skåne (A_2024_0042). (p 6230)

Förbehandling av makrofossiler:

- 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
- 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C ålder BP
Ua-85018	Flyinge kungsgård Prov 2	-24,2	333 ± 29

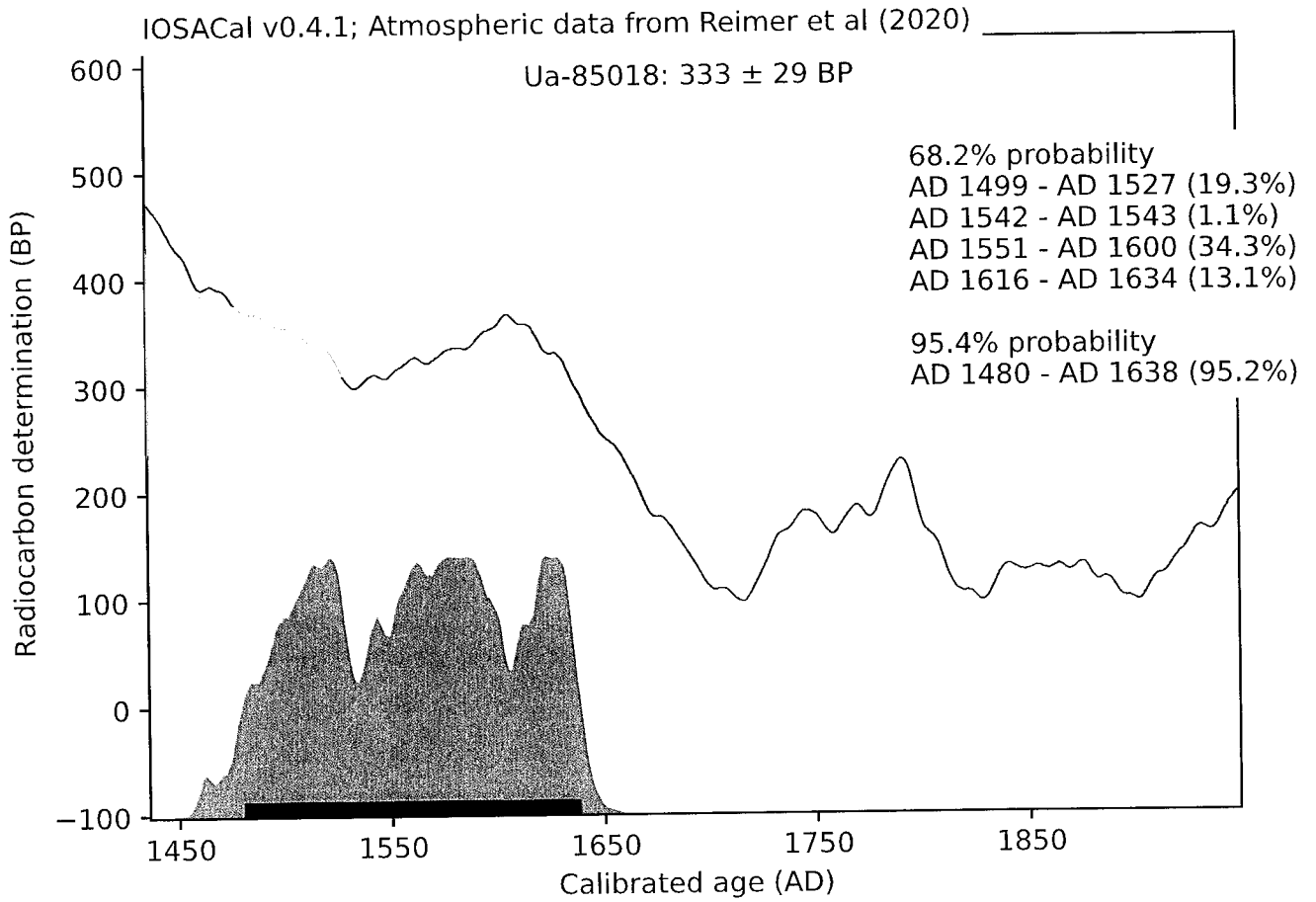
Med vänliga hälsningar

Karl
Håkansson

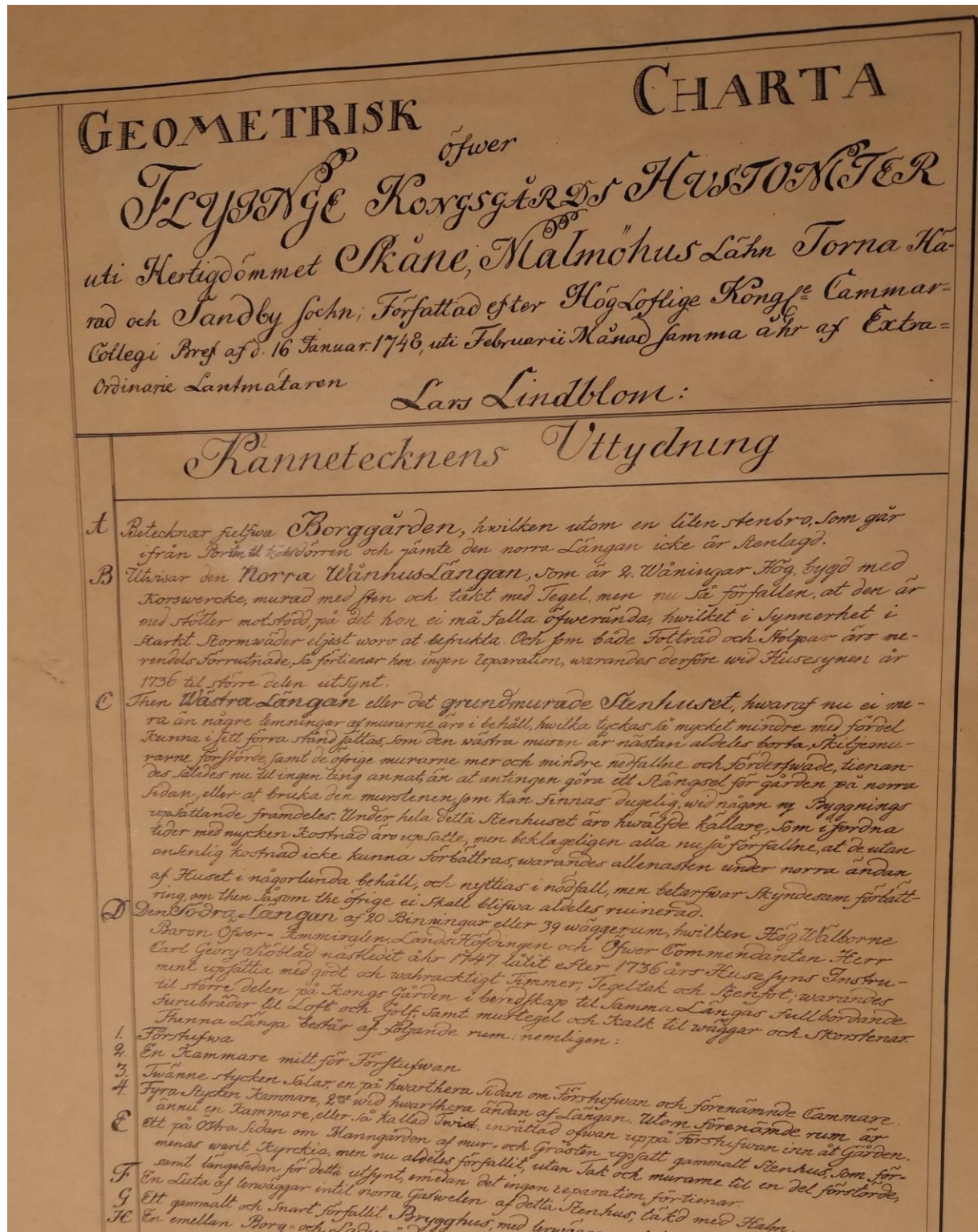
Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2024.11.04
12:45:32 +01'00'

Karl Håkansson/Daniel Primetzhofer

Kalibreringskurvor

Bilaga 6. Kartbeskrivning till Geometrisk Charta öfver Flyinge Kongsgårds Hustomter uti Hertigdömet Skåne, Malmöhus Låhn och Torna Härad och Sandby sochn 1748 (avfotografering) Riksarkivet/Lund.

4. fyra sidor
 E En gammal, eller så nu
 ett på östra sidan om Kungsgården af mur och grässten
 menas varit kyrkliga, men nu addeles förfallit, utan tak och murarne til en
 samt längsmedan för detta utgjort, emellan det ingen reparation, för-tienat.
 F En Luta af lerwäggar intil norra Gården af detta Stenhus, takd med Flått.
 G Ett gammalt och snart förfallit Bryggghus med lerwäggar och Flåtttak.
 H En emellan Borg- och Ladugården upsatte gammal mur af tegel ifrån norra Gården
 af Huset tecknat med lit. E, hvilken öfwan rappa är mycket förfallen.
 I En gammal Luta med lerwäggar och Flåtttak på Brunnsgården, väster intil denna mur
 med fyra afdelningar til Hens, Gäst, Kalkoner och Ankor.
 K En Brunn, betäckt med Bräder, och försedd med en god Pumpstok.
 L Utmärker Ladugården.
 M Södra Längan, bygd med lerwäggar och Flåtttak, samt består af lösa mitt uppi,
 och Ladugolf wid västra samt, Källan med 6 stycken Bässar på norra sidan till
 utgåfva vid östra ändan, behöfde förtes med nya fotträd på södra sidan och både Gafarne
 N Östra Längan, bygd med Eketimmer til Borswarke och Fotträd samt Lerwäggar
 med någon mursten och Flåtttak; är förtälld uti 2de Logar och 3de stycken Ladugolf;
 behöfde likaledes förtälas med nya fotträd i synnerhet på södra Gården och västra
 sidan.
 O Norra eller Skall-Längan, bygd med Korswerk af kerutimmer och väggar
 af mursten, är förtälld uti 3de rum förutan Portskiuilet, näst Ett Fohlestall wid östra
 ändan med Krubba mitt uti; Ett Oxestall väster intil förenämde Fohlestall med Bässar,
 samt ett Håstestall med spiltbruk wid västra ändan och intil Portskiuilet. Denna
 Längan är så lit fotträd som stolar med mere, mycket förfallen, i synnerhet på
 den södra sidan, och lär inman kort behöfva att a nyr uppbyggas.
 P Kåhus Längan mitt uppi Ladugården, som Högwalborne Baron Öfwer Ammiralen
 Landshöfvingen och Öfwer-Commandanten, Herr Carl Georg Löblad sedan den år 1753
 kallne Huseöynen låtit uppbygga med lerwäggar och Flåtttak; tyckes ännu wara i någor-
 lunda stånd, dock äro fotträden näst bristfällige.
 Q En gammal och snart förfallen Luta på östra sidan af muren wid Borggården, brukas
 til för- och Spinnhus.
 R Tvamme Bocken Källhagar, den ena belagen söder om Borggården, och den andra öfver
 om Ladugården, bägge kringstängde med Skanstol och rö gån uppi.
 S En annan Luta söder om Ladugården, som nu är besädd med Flått, och är på samma
 sätt intäpl som de näst förenämde.
 T Södra eller den för kallade Fruktthagen, uti hvilken nu allenast några odugelige
 Fruktträd finnas.
 U Någre stycken uti denne Fruktthage eller Trögård befintelige Dammar, utur hvilka Hög-
 walborne Baron Öfwer Ammiralen, Landshöfvingen och Öfwer-Commandanten, Herr
 Carl Georg Löblad förleden efter Herr låtit rnsa öfver til Kvernmarkens gösland e
 och fiskars planterande.
 V En Lycka wid Norra Skall-Längan, hvilken Högwalborne Herr Baron och Öfwer-Ammi-
 ralen jammal låtit nästlåt är med sten gärrer inhagna, och kan bliwa kintlig til Rödane.
 W En Backe väster om det gamla Stenhuset lit. C, som gifwer wid handen, at der fördna lör-
 varit en upkastad wall. En sådan Backe eller Jordhög finnes och norr om Brunnsgården
 och Lutan som på Chartan är tecknad med lit. F.
 X En äldad, söder om Borggården, hwarest i fördna lör varit en upkastad Grast, som skal klywa
 gäst omkring Borggården jammal på den östra sidan, men synes nu äther intet tekn der
 til.
 Y En Plan norr om Borggården, som för detta legat till, men kunde wara kintlig til Kyrkoc- eller
 Håstestall. Norr om denne Planen är Södändig angmark neder lit. a en.
 Z En rund med grästen murad gropp Nordost om Borggården, hwarest tilförne skal hafwa varit en
 Fokallare.
 a Betecknar Strömmen, samt 9de ifrån den samma närmare in til Gården sig sträckande
 rinnelar eller rikar, hvilka med accuratesse denna tiden icke kunnat afritas, emedan sa-
 vil helwa Strömmen, som dess rikar med tilgräntande angmark äro med till betäkte, och
 således den ena ifrån den andra icke kunnat afritas, hafwandes man derföre derse
 waten och Strömmens sträckande efter ohänseligt omwändning nu, mast af detta man
 och befunnit, at wid denne Kungsgården gifwes ganska bequamlig lagenhet til
 Grästrens wätnande om winter tiden.

Historiska
museet

Konserveringsrapport

Fastighet: Flyinge 22:4

Uppdragsgivare: Kulturen

Projektledare: Aja Guldåker

Sakord: Mynt

Fyndnr: 33475:1

Datum: 241016

Konservator: Lovisa Dal

Beskrivning: Mynt av kopparlegering. Intakt men med hack och slitage.

Konserveringsåtgärd: Myntet tvättades med vatten och rengjordes med skalpell och borste under mikroskop. Ytorna är stärkta och skyddade med 5% Paraloid B72 (akrylat) i aceton.

Produktbeskrivning:

Paraloid B72: Etyl methacrylat/methacrylat (EMA/MA 70/30)

Dokumentation:

Arbetsfotografier är tagna före och efter konservering.

2024

- 2024:1 Kv Domkyrkan 1, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll år 2022–2023. Gertie Ericsson & Aja Guldåker.
- 2024:2 Häglinge kyrka, Hässleholms kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:3 Innerstaden 2:1, Stortorget, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015. Gertie Ericsson med bidrag av Jens Heimdahl.
- 2024:4 Grynmalaren 37, Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning och schaktningsövervakning 2023. Linnea Lidh.
- 2024:5 Innerstaden 2:1, Mårtenstorget. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning & schaktningsövervakning 2023. Imelda Bakunic Fridén.
- 2024:6 Fossesholm herregård. Vestfossen, Øvre Eiker kommune, Buskerud Fylke, Norge. Trädgårdsarkeologisk undersökning 2022–2023. Aja Guldåker.
- 2024:7 Universitetet 1, Kungshuset. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459 Lunds stad och kommun, Skåne län. Schaktningsövervakning 2023. Sebastian Boström & Gertie Ericsson.
- 2024:8 Innerstaden 2:1, Laboratoriegatan. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2023. Linnea Lidh
- 2024:9 Innerstaden 2:1 m.fl., Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022–2023. Generellt tillstånd – Krafringen Energi AB. Henrik Bernro.
- 2024:10 Östra Karup kyrka, Båstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:11 Kv Maria Magle 6, Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2021–2023. Imelda Bakunic Fridén
- 2024:12 Kv Domkyrkan 1 & Sankt Laurentius 3, Generellt tillstånd – Lunds Domkyrka, Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning år 2022–2023. Henrik Bernro.
- 2024:13 Apollo 3, Ystad. Fornlämning RAÄ Ystad 50:1/L1988:3379. Ystad stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning år 2023. Sebastian Boström.
- 2024:14 Kv Galten 28. Fornlämning L1988:5459/RAÄ 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning år 2024. Henrik Bernro.
- 2024:15 St Peter 39, Vänskapens hus, Lund, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:16 Tosterups kyrka, Tomelilla kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2022 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:17 Västra Karaby kyrka, Kävlinge kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.

- 2024:18 Gjøvik Gård, Gjøvik kommun, Innlandet fylke, Norge. Trädgårdsarkeologisk undersökning 2023. Aja Guldåker.
- 2024:19 Hällaryd 1:149 och 1:142. Fornlämning 49:1/L1979:5957. Hällaryd socken, Karlshamns kommun, Blekinge län. Schaktningsövervakning 2023/2024. Sebastian Boström.
- 2024:20 Innerstaden 2:1, Tegnérspplatsen. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2024. Imelda Bakunic Fridén
- 2024:21 Tåstarps kyrka. Tåstarp socken, Ängelholms kommun, Skåne län. Arkeologisk vindstädning och byggnadsarkeologisk undersökning 2016. Gunilla Gardelin & Johan Wallin.
- 2024:22 Innerstaden 3:77, Norra Vallgatan. Fornlämning L1988:7459/RAÄ Trelleborg 19:1. Trelleborgs stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2023 – 2024. Kristoffer Brink.
- 2024:23 Innerstaden 2:1, Grynmalaregatan. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2024. Henrik Bernro.
- 2024:24 Kv Paradis 37. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning 2024. Imelda Bakunic Fridén.
- 2024:25 Östra Karup kyrka, Båstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:26 Fjälkinge kyrka. Fjälkinge socken, Kristianstad kommun, Skåne. Arkeologisk vindstädning och byggnadsarkeologisk undersökning 2017. Gunilla Gardelin & Johan Wallin.
- 2024:27 Innerstaden 2:1 Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022–2023. Generellt tillstånd VA SYD. Henrik Bernro.
- 2024:28 Sporrakulla gård, Sporrakulla 1:1, Östra Göinge kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:29 Flyinge 22:50, Flyinge Kungsgård, Flyinge, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:30 Gasverket 6, Lund. Fornlämning 1988:5459/RAÄ 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar och avgränsande förundersökning år 2022 – 2023
- 2024:31 Stora Råby 33:15. Fornlämning RAÄ Stora Råby 10:1/L1988/6568 Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2023. Kristoffer Brink.
- 2024:32 Billegården 25. Fornlämning 1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning 2024. Henrik Bernro.
- 2024:33 Östarp 1:3, Vindmöllan Östarp, Sjöbo kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. 2024. Lena Aurivillius Hector.
- 2024:34 Flyinge 22:40, Flyinge Kungsgård, Flyinge, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:35 Kv Paradis 42, Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2024. Imelda Bakunic Fridén.
- 2024:36 Flyinge 22:40. Fornlämning L1988:7494/RAÄ Södra Sandby 81:1. Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2024. Aja Guldåker.

Tidigare nummer kan rekvireras från Kulturen, Kulturmiljöavdelningen
Telefon: 046-350406
E-post: arkeologi@kulturen.com